

PASSEND ONDERWIJS... PAST DAT?

*Een onderzoek naar Passend onderwijs en de toepassing ervan binnen
het ondersteuningsprofiel*

Sandra Verstegen

1412124

Master Special Educational Needs

(M SEN) Coachend innoveren

Opleidingscentrum Speciale

Onderwijszorg

Onder begeleiding van A. Boosten

Juni 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting	Blz. 3
Hoofdstuk 1: Inleiding	Blz. 4 – 5
Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing	Blz. 6 – 18
2.1 Passend onderwijs	
2.2 Doelen	
2.3 Wetgeving	
2.4 Ondersteuningsprofielen	
Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie	Blz. 19 – 24
3.1 Onderzoeksvorm	
3.2 Dataverzameling	
3.3 Verantwoording	
3.4 Ethische aspecten	
Hoofdstuk 4: Data-analyse en resultaten	Blz. 25 – 33
4.1 Dataverzameling	
4.2 Conclusies op dataniveau	
Hoofdstuk 5: Beantwoording van de onderzoeksvraag	Blz. 34 – 39
5.1 Wat verstaat het team onder Passend onderwijs?	
5.2 Welke elementen van Passend onderwijs ziet het team op dit moment terug	
5.3 Welke ambities heeft het team binnen Passend onderwijs?	
5.4 Ondersteuningsprofiel	

Hoofdstuk 6: Conclusies en aanbevelingen, evaluatie	Blz. 40 – 43
6.1 Conclusies en aanbevelingen	
6.2 Persoonlijke evaluatie	
Literatuurlijst	Blz. 44 – 45
Bijlagen	Blz. 46 – 70

Samenvatting

Passend onderwijs is een term die het Ministerie van Onderwijs hanteert als ze het heeft over de integratie van leerlingen met een beperking in het regulier onderwijs (Franke, 2008). De onderwijsbehoeften zijn leidend voor het aanbod, niet de medische beperkingen waar men in het verleden van uitging. In 2012 is de wet op Passend onderwijs door de tweede kamer aangenomen en zijn alle scholen verplicht iedere leerling een passend onderwijsaanbod te bieden. Zijn zij hier zelf niet toe in staat dan is het de plicht van de school de ouders te helpen bij het zoeken naar de juiste school voor het kind.

De scholen, zowel reguliere als speciale scholen voor basis- en voortgezet onderwijs, werken samen in een regionaal samenwerkingsverband. Zij stellen gezamenlijk een ondersteuningsplan op hoe zij voorzieningen hebben vormgegeven, hoe de middelen worden verdeeld en op welke wijze eventuele verwijzing naar het speciaal onderwijs plaatsvindt.

Omdat de school een zorgplicht heeft komen er een aantal veranderingen voor de school kijken bij Passend onderwijs. Zij dienen een schoolondersteuningsprofiel op te stellen waarin staat welke onderwijsondersteuning zij de leerlingen kunnen bieden. Ook worden leerkrachten zoveel mogelijk opgeleid in het omgaan met verschillende soorten leerlingen in de klas.

In dit onderzoek wordt bekeken wat volgens het team van de school het juiste profiel is dat het meest passend is bij de op dit moment geboden zorg en ondersteuning en de visie op Passend onderwijs van het team op de eigen school. Er worden aanbevelingen gedaan om te komen tot een schoolondersteuningsprofiel. In het schooljaar 2012-2013 zullen deze stappen moeten worden ondernomen om in 2013 klaar te zijn om Passend onderwijs te kunnen bieden.

Hoofdstuk 1: Inleiding

Passend onderwijs op mijn school... Een steeds verder vooruitgeschoven onderwerp dat in afwachting van een volgende onderwijsvernieuwing, verbetering of bezuiniging maar weer op de bovenste plank verdwijnt. Want wanneer is het voor scholen duidelijk wat er verwacht wordt? Alsmäär veranderende data, verwachtingen, eisen waar scholen aan moeten voldoen in het kader van Passend onderwijs maken het niet gemakkelijker om knopen door te hakken en aan het werk te gaan. Want, volgens de site van Passend onderwijs van het ministerie van OC&W (2012), moet in 2012 iedere school een ondersteuningsprofiel hebben klaarliggen waarin beschreven staat hoe de school de leerlingen begeleidt en ondersteunt. De samenwerking met andere scholen en externe instanties hangt hiermee nauw samen. Maar wanneer nog geen duidelijk standpunt is ingenomen kan er geen actie zijn. Niet alleen basisscholen weten nauwelijks waar zij aan toe zijn, het speciaal onderwijs, als letterlijk lijdend voorwerp in het geheel, moet het doen met de steeds weer veranderende kijk op Passend onderwijs.

Kortom: er is veel onduidelijkheid over Passend onderwijs. Zo ook op mijn school. Ik ben als adjunct-directeur werkzaam op een school met 311 leerlingen en 20 leerkrachten, een intern begeleider onderbouw en een voor de bovenbouw, en de directie bestaande uit de adjunct-directeur en de directeur. De kinderen die onze school bezoeken komen uit de nabije omgeving en de ouders hechten in meer of mindere mate waarde aan de katholieke identiteit die de school heeft. Er wordt hard gewerkt aan het geven van goed onderwijs aan alle kinderen die op onze school zitten, om zo een zo passend mogelijk aanbod te realiseren voor ieder kind. Maar voldoen wij hiermee aan 'Passend onderwijs' zoals het bedoeld wordt?

Er zijn niet alleen eisen gesteld vanuit de overheid waar wij aan moeten en willen voldoen, maar ook de MR van onze school vraagt een invulling van de zorg en ondersteuning die we bieden, zoals beschreven moet worden in een schoolondersteuningsprofiel. In 2012 willen wij de juiste keuze gemaakt hebben voordat de omgeving ons in een richting stuurt die misschien niet bij

het karakter van de school past. Hoe kan ik mijn school helpen een profiel te kiezen? Wat is daar voor nodig? Wat vraagt dat van de schoolleiders en het team van de school?

Ik wil duidelijkheid over Passend onderwijs voor nu en de nabije toekomst. Ik wil gegronde aanbevelingen doen naar een ondersteuningsprofiel toe. Ik ben dan ook gekomen tot de volgende hoofdvraag:

‘Welk ondersteuningsprofiel past er bij mijn school?’

Door middel van de volgende deelvragen ga ik mijn hoofdvraag beantwoorden:

1. Wat verstaat het team onder Passend onderwijs?
2. Welke elementen van Passend onderwijs ziet het team op dit moment terug op mijn school?
3. Welke ambities heeft het team binnen Passend onderwijs?

Ik zal in dit onderzoek op zoek gaan naar de achtergronden van Passend onderwijs en vervolgens onderzoeken hoe het team van de school daar nu en in de toekomst invulling aan geeft. Vervolgens zal ik aanbevelingen doen om de school tot het juiste ondersteuningsprofiel te laten komen.

Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing

In hoofdstuk 2 geef ik een theoretische onderbouwing van mijn onderzoeksvraag. Achtereenvolgens laat ik informatie de revue passeren over passend onderwijs; het begrippenkader, de wetgeving, doelen, de actuele situatie en het zorgprofiel. Hierbij maak ik steeds de koppeling met mijn school en de stand van zaken in het onderwijs. Ik tracht daarbij een heldere beschouwing te geven van mijn kijk op de actualiteit.

2.1 Passend onderwijs

Passend onderwijs wordt wel eens omschreven als ‘gewoon goed onderwijs’ (Hoogeboom, 2010). Daarmee maakt hij direct duidelijk dat het niets nieuws is en dat men in het huidige onderwijssysteem al een eind op weg is met het bieden van passend onderwijs. Echter blijft dit gewenste onderwijs buiten het bereik van een aantal leerlingen, terwijl het huidige systeem ook nog eens onbetaalbaar is (Mol, 2010). De roep om verandering is er dus niet alleen bekeken vanuit het financiële plaatje. Ook zijn er te veel uitvallers die het reguliere onderwijs niet kunnen bijbenen. Door Passend onderwijs dan te betitelen als ‘gewoon goed onderwijs’ doe je naar mijn idee geen recht aan de ontwikkelingen waar onderwijsland middenin zit. Het is te kortzichtig gezien de onderwijsveranderingen, vernieuwing danwel versombering, die worden nagestreefd. Op zoek dus naar een bredere begripsbepaling van Passend onderwijs. Op de site voor Passend onderwijs (2012) wordt een antwoord gegeven op de vraag: ‘Wat is Passend onderwijs?’

“Elk kind heeft recht op goed onderwijs. Voor de meeste kinderen is het reguliere onderwijs de beste plek, want dat biedt de beste voorbereiding op een vervolgopleiding, meedoen in de samenleving en zelfredzaamheid. Als het echt nodig is, kunnen kinderen naar het speciaal onderwijs. De ontwikkeling van het kind en de ondersteuning die het daarbij nodig heeft, vormt in het regulier en speciaal onderwijs het uitgangspunt.”

Uiteraard moet deze uitleg gezien worden met in het achterhoofd houdend de schrijver ervan en de verschillende belangen die iedere auteur heeft bij het omschrijven van Passend onderwijs. Ik ben me ervan bewust dat de site van Passend onderwijs onder de verantwoordelijkheid valt van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, wat mij een ander beeld verstrekt dan bijvoorbeeld de begripsbepaling op de site van Balans (2012), een oudervereniging voor ouders met kinderen met een ontwikkelingsstoornis. Passend onderwijs wordt dan omschreven als:

Het zorgdragen voor een passend onderwijsaanbod aan zowel kinderen die extra zorg nodig hebben als kinderen die dit niet nodig hebben. De kwaliteit van het onderwijs is zo hoog mogelijk. Opbrengstgericht werken en passend onderwijs vormen twee hoofdaspecten van kwaliteit van onderwijs: het onderwijs is voor alle leerlingen passend én opbrengstgericht. Hiermee krijgt ieder kind de kans op de beste ontwikkeling.

Wikipedia (2011) zegt over Passend onderwijs:

Adaptief onderwijs (ook: Passend onderwijs of onderwijs op maat) is een onderwijsideaal van sommige onderwijskundigen om leerlingen minder frequent te laten doorstromen naar het speciaal onderwijs door binnen een reguliere school mogelijkheden te creëren om op een eigen manier en tempo kennis op te doen.

Er is dan ook geen sluitende omschrijving van het begrip maar eenieder beschrijft het vanuit de eigen belangen en positie ten opzichte van Passend onderwijs. Waar bij de een meer nadruk ligt op de kwaliteit van het onderwijs, wordt er bij de ander meer gekeken vanuit het oog op inkrimping van het speciaal onderwijs en de noodzaak tot bezuiniging. Interessant is dan ook om te onderzoeken hoe het team van mijn school daar naar kijkt, hoe de school binnen de kaders van Passend onderwijs beweegt en welke keuzes er gefundeerd gemaakt kunnen worden. Eerst eens kijken naar de achtergrond van Passend onderwijs; waar komt het vandaan en hoe is het ontstaan?

Het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en de landelijke vakorganisaties gaven orthopedagoog en professor Luc Stevens en professor Doornbos van de Universiteit van Amsterdam de opdracht om onderzoek te doen naar de groei en mogelijkheden binnen het speciaal onderwijs (Wikipedia, 2011). Zij lieten zich in het verleden regelmatig kritisch uit over het speciaal onderwijs, waarop zij gevraagd werden onderzoek te doen naar Passend onderwijs. Dat resulteerde in 1993 in een beleidsanalyse 'Weer Samen Naar School (WSNS)'. Adaptief onderwijs wordt daarbij omschreven als: *'(...) Om toegesneden onderwijs te geven aan leerlingen die specifieke onderwijskundige behoeften met zich meebrengen'* (Wikipedia, 2011). Deze maatregel, 'WSNS', en de 'Wet op de Leerling Gebonden Financiering (LGF)' hebben in het verleden op vele plekken geleid tot een verhoogde deelname van deze leerlingen in het regulier onderwijs. Echter, nog steeds zit meer dan 5% van de leerlingen met een beperking op aparte scholen (Franke, 2008). Tot dusver hebben maatregelen dus nog niet mogen baten om het dure speciaal onderwijs een minder voor de hand liggende keuze te laten zijn voor kinderen met een beperking. In vele andere landen komt speciaal onderwijs niet voor; zij vangen ieder kind op in één school, ongeacht de mogelijkheden en beperkingen krijgt ieder kind de onderwijsondersteuning die het nodig heeft. Bij verschillende landen wordt dit vanuit ideaal en visie zo gedaan, het laten deelnemen van alle leerlingen in het reguliere onderwijs als afspiegeling van de maatschappij. In andere landen dwingen fysieke omstandigheden zoals afstand het onderwijs ertoe om Passend onderwijs onder één dak te bieden (Groeneweg, 2004).

Passend onderwijs is een term die het Ministerie van Onderwijs hanteert als ze het heeft over de integratie van leerlingen in het regulier onderwijs (Franke, 2008). Hierbij is het speciaal onderwijs de motor achter de integratie, dat wil zeggen dat zij door middel van bijvoorbeeld ambulante begeleiding het reguliere onderwijs ondersteunt en zo de integratie van leerlingen met een beperking mogelijk maakt. Passend onderwijs is echter niet hetzelfde als inclusief onderwijs, aldus Franke (2008). Een inclusieve school biedt ieder kind, met welke (onderwijs)behoeften dan ook, in hetzelfde gebouw, in heterogene

groepen, onderwijs dat volledig is afgestemd op de eigen mogelijkheden. Zij leren van en met elkaar door in dezelfde leer- en leefgemeenschap te worden onderwezen. Op deze manier is de school een afspiegeling van de maatschappij waar zij, nu en in de toekomst, ook actief deel van uitmaken. Een zeer klein percentage van de leerlingen volgt dan nog speciaal onderwijs op speciale scholen. In dit onderzoek beperk ik me tot Passend onderwijs en neem ik inclusief onderwijs mee als keuze die mijn schoolteam kan maken.

In nagenoeg ieder schoolplan wordt aangegeven dat men 'goed onderwijs' nastreeft voor ieder kind. In de praktijk is dit alleen mogelijk door middel van differentiatie; niet iedereen leert op eenzelfde manier en daardoor heeft niet ieder kind dezelfde behoeften waarop één aanbod te leggen is. Ook op mijn school wordt in het schoolplan aangegeven 'goed onderwijs' te willen bieden aan ieder kind. De leerkrachten maken in het onderwijs gebruik van de mogelijkheden van het kind en gaan niet uit van zijn of haar beperkingen. Dit in lijn met Mediërend leren, een mensvisie die uitgaat van de onbeperkte mogelijkheden van de ontwikkeling van ieder mens, aldus de site van StiBCO (2012). Mijn school heeft enkele jaren geleden de keuze gemaakt om onder andere de pedagogische visie gestalte te geven door middel van deze methode, ondersteund door StiBCO, de Stichting ter Bevordering van de Cognitieve, sociale, emotionele en affectieve Ontwikkeling (www.stibco.nl, 2012).

De theorie en praktijk ontmoeten elkaar echter nog niet altijd. Er zijn nog weinig keuzes gemaakt over de in- en uitvoering van Passend onderwijs op mijn school en bijvoorbeeld de facilitering en ondersteuning. De school neemt iedere aanvraag voor plaatsing zeer serieus maar houdt zich grotendeels aan de stelling: 'Regulier waar het kan, speciaal waar het moet' (Keesenberg, 2010).

Ik ben van mening dat 'gewoon goed onderwijs' geen juiste omschrijving is van Passend onderwijs. Het doet op deze manier geen recht aan de komende veranderingen. Enerzijds zou ik deze betitelen als vernieuwend, het hele systeem wordt veranderd en opnieuw vormgegeven, anderzijds is er sprake

van versombering doordat het huidige systeem teveel geld opslokt door de speciale onderwijszorg die is afgeschermd van het reguliere onderwijs. Terug naar het oude systeem dus waar voor ieder kind in dezelfde schoolbank plek is. Ware het niet dat de leerkracht niet meer net als vroeger achter de lessenaar staat om van daaruit iedere kind te 'helpen' met het frontaal aanbieden van dezelfde lesstof, ongeacht de mogelijkheden, beperkingen en verschillen waar een klas vol mee zit. Dit hiaat, onvoldoende kennis bij de leerkrachten in het reguliere onderwijs en juist overlopende kennis en expertise bij het speciaal onderwijs, kunnen gezien worden als kans in plaats van beperking. Ik denk dat zij elkaar juist kunnen aanvullen en kracht kunnen bijzetten; een situatie van én de leerkracht én de ambulant begeleider samen die de zorg rondom leerlingen met een beperking gestalte weten te geven.

2.2 Doelen

Wat wil men bereiken met de invoering van Passend onderwijs? De nieuwe plannen voor Passend onderwijs moeten ervoor zorgen dat leerlingen in de toekomst een zo passend mogelijke plek in het onderwijs krijgen, aldus de site van Passend onderwijs (2012). In de huidige situatie kunnen leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben met een 'rugzak' deelnemen aan het regulier onderwijs. Momenteel is dat met de volgende maatregelen geregeld:

1. Met rugzakje deelnemen aan regulier onderwijs

In de huidige situatie wordt onderscheid gemaakt tussen lichte ondersteuning voor leerlingen met bijvoorbeeld leerproblemen en zware ondersteuning voor leerlingen met een beperking. Sinds de invoering van de leerlinggebonden financiering in 2003 kunnen leerlingen die lichte ondersteuning nodig hebben met een LeerlingGebonden Financiering (LGF) – het zogenaamde 'rugzakje' – deelnemen aan het regulier onderwijs. De plaatsing in het (voortgezet) speciaal onderwijs of het krijgen van een rugzak is sindsdien geregeld via landelijke vastgestelde voorwaarden – de 'landelijke indicatiesystematiek'.

2. Lichte ondersteuning

In de huidige situatie werken alle basisscholen en speciale scholen voor basisonderwijs samen in circa 240 samenwerkingsverbanden 'Weer Samen Naar School' om de lichte ondersteuning voor leerlingen te regelen. Scholen zijn dit wettelijk verplicht. Elk samenwerkingsverband heeft een Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) die beoordeelt of een leerling kan worden toegelaten tot het speciaal basisonderwijs.

3. Zware ondersteuning

De scholen voor speciaal onderwijs zijn verdeeld in 4 clusters:

1. Leerlingen met een visuele beperking
2. Leerlingen met een auditieve beperking en leerlingen met ernstige spraak/taalmoeilijkheden
3. Leerlingen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking en langdurig zieken
4. Leerlingen met een psychiatrische en/of een gedragsstoornis

4. Regionale expertisecentra

De scholen voor speciaal onderwijs werken, met uitzondering van cluster 1, samen in 34 regionale expertisecentra. Elk regionaal expertisecentrum heeft een commissie voor de indicatiestelling die volgens landelijk vastgestelde indicatiecriteria toetst of leerlingen toelaatbaar zijn tot het speciaal onderwijs. Een positieve indicatie geeft ook de mogelijkheid tot inschrijving bij een reguliere school met een leerlinggebonden budget. Voor elke leerling met een indicatie volgt een hogere bekostiging, in de vorm van de hogere bekostiging van het speciaal onderwijs of in de vorm van het rugzakje voor regulier onderwijs.

Om de knelpunten in het huidige systeem aan te pakken, is een aantal doelen geformuleerd. Deze doelen zijn op de site van Passend onderwijs (2012) als volgt geformuleerd:

1. Centraal staan het bieden van zo passend mogelijk onderwijs en het aanpakken van onderwijsbeperkingen

Tot dusver kregen leerlingen met een beperking een indicatie voor speciale onderwijszorg die grotendeels samenhang met de medische achtergrond van de leerling. Door de afschaffing van deze landelijke regeling kregen schoolbesturen meer en meer zelf de ruimte om bij de toekenning van extra onderwijsondersteuning uit te gaan van de *onderwijsbeperking* van de leerling, in plaats van de *medische* beperking. Centraal staat dan de vraag: hoe kan deze onderwijsbeperking worden opgeheven? Naast de verandering van nadruk op onderwijs in plaats van zorg, hoort ook een financiële verschuiving. De prikkels verschuiven naar het zo efficiënt en transparant mogelijk omgaan met de beschikbare middelen voor extra voorzieningen voor leerlingen die dat nodig hebben.

2. Het beter toerusten van leerkrachten

Er wordt geïnvesteerd in verdere ontwikkeling en toerusting van de leerkracht, bijvoorbeeld door het investeren in opbrengstgericht werken voor alle leerlingen en de samenwerking binnen het team, de school en het samenwerkingsverband.

3. Minder bureaucratie

De administratieve last, lange indicatieprocedures, wachtlijsten, en gescheiden vormen van lichte en zware ondersteuning moeten gereduceerd worden. Kortom: minder complexiteit en bureaucratie.

4. Budgettaire beheersbaarheid en transparantie

Er moet duidelijkheid komen over de beschikbare middelen voor extra ondersteuning. Het financiële systeem moet transparant en beheersbaar worden.

5. Geen thuiszitters

Een belangrijk doel van Passend onderwijs is een zo passend mogelijk onderwijsprogramma bieden voor alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het onderwijs.

6. Afstemming met andere sectoren

Zowel de voorzieningen als de ondersteuning die iemand vanuit verschillende sectoren ontvangt, moeten beter op elkaar worden afgestemd. Bijvoorbeeld de jeugdzorg, de arbeidsmarkt, gezondheidszorg en onderwijs moeten meer en meer met elkaar gaan samenwerken voor een zo volledig mogelijke zorg.

Resultaten uit het verleden hebben uitgewezen dat de sleutel voor een geslaagde opvang van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften ligt in de verbetering van het primaire proces en de toerusting van de leraar. Dit is onder andere gebleken uit evaluaties van WSNS (Meijer, 2004). Ik denk dat ditzelfde het geval is bij Passend onderwijs: bij versterking van de expertise in de reguliere school en de directe ondersteuning van de leraar, zal dit het onderwijs aan alle leerlingen ten goede komen. Naast de aandacht voor het primaire proces is naar mijn idee een andere voorwaarde om te komen tot Passend onderwijs het delen van de kennis en expertise van het speciaal onderwijs met het reguliere onderwijs. Reguliere scholen hebben veelal een eenzijdige professionele expertise in huis, aldus Greven en Timmerhuis (2008). Vrijwel alle leraren zijn opgeleid op de PABO, waarbij het management, intern begeleiders en remedial teachers doorgaans aanvullend geschoold zijn. Specialismen zoals gedragsproblemen of ernstige leerproblemen zijn binnen de school vaak niet voorhanden. Dat ligt in het speciaal onderwijs grotendeels anders; deze kennis, expertise en de breed opgeleide mensen zouden dan ook

ingezet moeten worden om Passend onderwijs voor kinderen met speciale leerbehoeften mogelijk te maken. Dit sluit aan bij Greven en Timmerhuis (2008), in een speciale editie van Sardes 'Passend onderwijs, kansen in beeld!'. Zij geven aan dat de leerkracht beter toegerust moet worden en breder opgeleid moet zijn om passend onderwijs te kunnen bieden. Het mede 'gebruiken' van de expertise van het speciaal onderwijs moet mijns inziens zo breed mogelijk ingezet worden waarbij de leerkracht in het reguliere onderwijs niet van alle markten een beetje thuis moet zijn. Enerzijds dus het verbeteren van de kwaliteiten van de leerkracht, anderzijds de inzet van de aanwezige kennis vanuit het speciaal onderwijs.

Wanneer ik de doelen van Passend onderwijs bekijk lijken mij dit hele absolute waarden. Dit zijn bijna voor de hand liggende keuzes om het onderwijs te verbeteren en een afstemming te laten zijn van de huidige samenleving. De vraag is dan ook; stevenen we af op onderwijs-vernieuwing of -versombering? Is er sprake van 'oude wijn in nieuwe zakken' of het inslaan van een geheel nieuwe weg? Wat ik in mijn dagelijkse praktijk zie is steeds groter wordende groepen waardoor de werkdruk bij leerkrachten steeds meer toeneemt. De groepsgrootte blijft toenemen, mede door de komst van en het niet doorverwijzen van kinderen met een beperking. Wanneer reguliere leerkrachten ook meer gespecialiseerde zorg aan leerlingen met een beperking moeten geven, zal dit de werkdruk niet ten goede komen. Zo denken ook kamerleden erover, blijkt uit de behandeling van het wetsvoorstel begin maart, zoals beschreven in Kader Primair, vakblad voor leidinggevenden in het primair onderwijs (2012). 'Zijn zij daarvoor wel geschoold?' vragen Van der Ham en Ortega-Martijn zich af. Dijsselbloem geeft aan dat de leerkrachten hier nog niet klaar voor zijn. Ton Elias heeft daarop het antwoord en vindt dat scholen die specialisten nog steeds kunnen inhuren. Ik deel deze mening, mij lijkt dat de specialisten met verstand van specifieke zorg voor leerlingen met een beperking het reguliere onderwijs kunnen ondersteunen en de 'gewone' leerkracht kunnen begeleiden.

2.3 Wetgeving

De plannen voor Passend onderwijs brengen veranderingen met zich mee. Voor schoolbesturen, leraren en ouders. Het wetsvoorstel 'Wijzigingen Passend onderwijs' regelt de plannen met betrekking tot passend onderwijs. Een overzicht van de belangrijkste punten uit het wetsvoorstel is opgenomen in bijlage I, zoals gevonden op de site voor Passend onderwijs (2012). In deze paragraaf zal ik kort ingaan op de wetgeving en wat dat in de praktijk betekent.

Ten eerste is er sprake van *zorgplicht* voor de scholen. Wanneer een kind wordt aangemeld op een school heeft deze school de plicht om een zo passend mogelijk aanbod op de eigen, een andere reguliere of een speciale school binnen de regio te regelen. De school regelt de extra ondersteuning die er binnen de school waar het kind naar toe gaat wordt toegepast. Ouders hoeven dan niet meer zelf de indicatieprocedure te doorlopen. De nadruk ligt vanaf nu uitdrukkelijk op de onderwijsbehoefte van de leerling, in plaats van de medische achtergrond of de beperking van het kind.

Omdat de school een zorgplicht heeft komen er nog een aantal veranderingen voor de school kijken bij Passend onderwijs. Zij dienen een schoolondersteuningsprofiel op te stellen waarin staat welke onderwijsondersteuning zij de leerlingen kunnen bieden. Ook worden leerkrachten zoveel mogelijk opgeleid in het omgaan met verschillende soorten leerlingen in de klas.

Ten tweede is er voor iedere school, zoals eerder benoemd, sprake van een *samenwerkingsverband* waarin zowel reguliere als speciale scholen voor basis- en voortgezet onderwijs met elkaar samenwerken. Er zijn ongeveer 150 landelijk georganiseerde samenwerkingsverbanden geformeerd, waarin zowel regulier als speciaal onderwijs met elkaar samenwerken.

Deze verbanden krijgen een eigen budget waarmee zij zelf de extra ondersteuning bepalen en betalen. Door regionale samenwerking is niet alleen betere samenwerking, expertise-uitwisseling en afstemming mogelijk tussen

scholen onderling, maar ook tussen scholen en gemeenten. Zij stellen in dit samenwerkingsverband een ondersteuningsplan op hoe zij samen de voorzieningen hebben vormgegeven, hoe de middelen worden verdeeld en op welke wijze eventuele verwijzing naar het speciaal onderwijs plaatsvindt.

Voor mijn school zijn een aantal stappen van belang om te komen tot Passend onderwijs. In het schooljaar 2011-2012 zal er een nieuw schoolplan worden opgesteld waarin keuzes worden benoemd over de zorgstructuur van de school. In het jaar 2012 zal een profiel gekozen moeten worden dat in het schoolondersteuningsprofiel beschreven wordt. Dit ondersteuningsprofiel moet in het schooljaar 2012-2013 klaar zijn en van kracht gaan. In het jaar 2012 wordt de wetswijziging door de Eerste en Tweede Kamer behandeld, waarna meer duidelijkheid ontstaat over de eisen en regelingen waarbinnen we als school moeten handelen.

2.4 Ondersteuningsprofielen

Alle schoolbesturen moeten straks iedere leerling een passend onderwijsaanbod kunnen bieden. Iedere school moet hiervoor de opvang van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften herstructureren en in kaart brengen, zodat duidelijk is welke school welke leerlingen in hun onderwijsbehoeften kan voorzien. Zo kan het schoolbestuur aan hun zorgplicht voldoen doordat zij op de hoogte zijn van het aanbod van de scholen.

De keuze voor een bepaald profiel komt voort uit de visie van een school. Welke visie de school heeft op de positie van mensen en kinderen met een beperking in het onderwijs en in de samenleving, aldus Greven en Timmerhuis (2008). Bij iedere visie past een eigen interne en externe inzet van zorg en ondersteuning. Er worden vier profielen onderscheiden met ieder een eigen aanbod en verschillende speciale onderwijszorgvoorzieningen.

Iedere school maakt keuzes in hun zorg en ondersteuning om zo duidelijkheid te krijgen over welke leerlingen zij kunnen opvangen.

De profielen onderscheiden zich volgens Miedema (in Sardes, 2010) op een vijftal aspecten:

1. Hoeveelheid aandacht en tijd
2. Onderwijsmaterialen
3. Ruimtelijke omgeving
4. Expertise
5. Samenwerking met andere instanties

In mijn onderzoek ga ik met mijn team kijken naar bovenstaande aspecten om de mate van Passend onderwijs te bepalen en te bezien welk profiel het meest aansluit bij mijn school. De volgende zorgprofielen zijn te onderscheiden (Greven en Timmerhuis, 2008):

1. De netwerkschool
Deze school heeft de externe zorgstructuur goed op orde en onderhoudt relaties met het speciaal onderwijs. De school heeft de zorg voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften aan deze organisaties uitbesteed.
2. De smalle zorgschool
Deze school biedt adequaat onderwijs aan een specifieke categorie leerlingen met speciale onderwijsbehoeften, bijvoorbeeld leerlingen met een autistische stoornis. Ook de minder ernstige gevallen van leerlingen vanuit andere categorieën met speciale onderwijsbehoeften zijn op de smalle zorgschool welkom.
3. De brede zorgschool
Deze school vangt meerdere categorieën leerlingen op met speciale onderwijsbehoeften, zoals leerlingen met ASS, kinderen met ernstige spraak- en taalmoeilijkheden en slechtzienden.

4. De inclusieve school

Deze school stelt zich open voor (nagenoeg) alle leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften; de school vangt het overgrote deel van alle geïndiceerde leerlingen op.

In bijlage II is een uitgebreide uitleg gegeven van de verschillende profielen en de setting binnen de klas en school.

In het schooljaar 2012-2013 zal iedere school keuzes moeten maken en dit moeten beschrijven. Dat wil zeggen dat iedere school de eigen ondersteuning in kaart moet brengen en de visie op de zorg met het team moet vastleggen. Vervolgens komt de keuze voor een profiel aan de orde. Wanneer deze gemaakt is brengt het samenwerkingsverband alle profielen samen om zo een volledig beeld te krijgen van het onderwijs aan alle kinderen in die regio. In een oogopslag is te zien welk kind met welke behoeften op welke school het meest passend aanbod zal krijgen.

Op deze manier kan Passend onderwijs aan ieder kind geboden worden omdat er duidelijkheid is over specifieke zorg binnen het samenwerkingsverband.

Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie

In hoofdstuk 3 komt de opbouw van mijn onderzoek aan bod. Ik ga in op de onderzoeksvorm, dataverzameling, verantwoording en de ethische aspecten van mijn onderzoek. Ik zal door middel van de hieronder genoemde methodologie antwoord geven op de volgende onderzoeksvraag:

‘Welk zorgprofiel past er bij mijn school?’

Door middel van de volgende deelvragen ga ik mijn hoofdvraag beantwoorden:

1. Wat verstaat het team onder Passend onderwijs?
2. Welke elementen van Passend onderwijs ziet het team op dit moment terug op mijn school?
3. Welke ambities heeft het team binnen Passend onderwijs?

3.1 Onderzoeksvorm

3.1.1. Praktijkgericht onderzoek

Dit onderzoek is een praktijkgericht onderzoek. Wanneer ik kijk naar de doelstelling van praktijkgericht onderzoek volgens Het Forum voor praktijkgericht onderzoek richt deze zich met name op het oplossen van een praktisch probleem waar professionals in de praktijk tegenaan lopen (De Lange, Schuman & Montessori, 2011). Dit sluit naadloos aan bij mijn hoofdvraag: de school moet antwoord geven op de vraag hoe zij tegemoetkomen aan de ondersteuning binnen Passend onderwijs. Er zijn nog geen concrete stappen ondernomen en het moment waarop de invoering een feit moet zijn komt dichterbij. De professionals in de praktijk lopen hier tegen het praktisch probleem aan. Enkele kenmerken van praktijkgericht onderzoek die van toepassing zijn:

- Het levert een bijdrage aan de verbetering en innovatie van de beroepspraktijk;
- Vraagstelling die uit de praktijk komt;

- Actieve implementatie van nieuwe inzichten in het onderwijs.

3.1.2. Onderzoeksstrategie

Het onderzoek dat ik verricht is een Case study; het gaat hier namelijk over één casus die diepgravend wordt onderzocht. De kenmerken van een Case study, zoals genoemd door de Lange, Schuman & Montessori (2011), kenmerken ook mijn onderzoek. Ik noemde al de intensieve bestudering van één casus, maar ook de focus die ligt op relaties en processen.

3.1.3. Onderzoeksmethoden voor de verzameling van data

Ik heb gekozen voor het uitzetten van een vragenlijst. De volgende kenmerken deden mij kiezen voor deze methode (De Lange, Shuman & Montessori (2011):

- Een relatief geringe investering wat betreft tijd en geld;
- Het kunnen verkrijgen van informatie van een groot aantal mensen in relatief korte tijd;
- De respondenten kunnen op een zelf gekozen tijdstip de vragenlijst invullen;
- De anonimiteit van de respondenten is goed te waarborgen.

Daarnaast zal ik aan de hand van de vragenlijsten een teamvergadering houden. Participatie is een belangrijk doel binnen het praktijkonderzoek. Ik wil het team dan ook zoveel mogelijk betrekken bij het beantwoorden van de hoofdvraag om samen verantwoordelijkheid te voelen en invulling te geven aan Passend onderwijs op de eigen school.

3.1.4. Paradigma's

Bij het doen van onderzoek komen paradigma's in beeld. Een paradigma is een complex geheel van opvattingen, methoden en vraagstellingen dat de wetenschappelijke gemeenschap van een bepaald tijdvak een idee geeft van wat de belangrijke vragen zijn, en hoe die opgelost moeten worden,

aldus de online encyclopedie Encyclo (2012). Deze bepalen de visie op de wereld en dus op het doen van onderzoek en vormen de basis van kennisverwerving. Het gaat over 'grote' aannames die men doet. Dit heeft gevolgen voor de inrichting van een onderzoek.

In mijn onderzoek komt het interpretatieve onderzoeksparadigma in beeld. Omdat mensen, in interactie met anderen, hun betekenissen zelf construeren en een eigen wil hebben, is het van belang dat de onderzoeker door de bril van de deelnemers kijkt. Het gaat om het verhelderen van de beroepspraktijk waarbij de onderzoeker er buiten moet blijven en in kaart moet brengen hoe anderen er over denken. Dit heeft voor mijn onderzoek invloed op de vraagstelling naar het team toe. Het stellen van open vragen stelt hen in de mogelijkheid om zelf een mening te formuleren, zonder dat deze gekleurd wordt door mij als onderzoeker.

Ik wil mijn vragenlijst en teamvergadering geen enkele 'kleur' meegeven en zo objectief mogelijk houden, maar wel een positieve insteek geven. *'If men define situations as real, they are real in their consequences'* aldus William Thomas, Amerikaanse socioloog, in een studie uit 1928 (Cohen et al., 2000, p. 21 in De Lange, Shuman & Montessori, 2011). Als het team Passend onderwijs ziet als een opgelegde ontwikkeling die samenhangt met bezuiniging, heeft dat consequenties voor het handelen. Door de vraagstelling in mogelijkheden en oplossingen te formuleren, zal dit een andere kijk vragen van de respondent dan wanneer de vragen uitgaan van beperkingen, belemmeringen en onmogelijkheden.

3.2 Dataverzameling

3.2.1. Hoe?

In mijn onderzoek zal ik door middel van een vragenlijst aan het team antwoorden zoeken op de deelvragen. Door het stellen van louter open vragen wil ik inzicht krijgen in hoe het team Passend onderwijs op mijn school ziet; niet alleen op dit moment maar ook in de toekomst. Op basis

van de antwoorden op de vragenlijsten zal de teamvergadering verder invulling krijgen. Deze vergadering zal met name informatieverwerving, begripsbepaling en invulling van het onderwijszorgprofiel tot doel hebben. De vragenlijst en vergadering zijn als bijlage III en IV toegevoegd.

3.2.2. *Betrokkenen*

Ik vind het van groot belang dat het gehele team van mijn school wordt betrokken bij mijn onderzoek en bij het onderwerp Passend onderwijs. Vandaar dat niet alleen de leerkrachten (20), maar ook de intern begeleiders (2) en directie (2) mee zijn genomen in de dataverzameling.

3.3 *Verantwoording*

3.3.1. *Triangulatie*

Mijn onderzoek richt zich op het inzicht krijgen in de gedachten die er binnen het team leven op het gebied van Passend onderwijs. Door deze in kaart te brengen kan er bekeken worden welk profiel het beste past bij de school. Dat houdt in dat er met name op kwalitatieve wijze data verzameld wordt. Niet de hoeveelheid dezelfde antwoorden is van belang, wel de inhoud die deze antwoorden in zich hebben. Omdat deze manier van onderzoek gevoelig is voor 'interpretaties' is het essentieel om maximale objectiviteit en transparantie na te streven. Door gebruik te maken van meerdere onderzoeksmethoden die hetzelfde verschijnsel bestuderen, kan het ideaal van triangulatie benaderd worden.

Triangulatie betekent een driehoeksmeting: er worden meerdere metingen verricht vanuit verschillende invalshoeken, volgens Teunissen (1985).

Binnen de sociale wetenschap is triangulatie een manier om informatie op geldigheid te toetsen, volgens de kennissite van de Universiteit van Amsterdam (2010). Belangrijk is hierbij dat er vanuit verschillende visies en invalshoeken wordt gekeken naar een bepaald verschijnsel. In mijn onderzoek maak ik dan ook gebruik van methodische triangulatie; er worden gegevens verzameld op meerdere wijzen (de vragenlijst en de teamvergadering). Daarnaast is er ook sprake van brontriangulatie, omdat

het gehele team gehoord wordt; leerkrachten, interne begeleiders en directie.

3.3.2. Validiteit

Omdat dit onderzoek een praktijkonderzoek betreft dat in eerste instantie gericht is op het oplossen van praktische problemen en niet op theorie-ontwikkeling, is het geen wetenschappelijk te publiceren stuk maar direct toepasbaar op de eigen praktijk. Dit neemt niet weg dat het onderzoek, of elementen daarvan, op iedere andere school uit te voeren is, om zo de specifieke beroepspraktijk te innoveren. Op deze manier is inzicht te krijgen in de standpunten van een schoolteam met betrekking tot Passend onderwijs en de keuze naar een schoolondersteuningsprofiel toe. De methoden van onderzoek behoeven niet op iedere school hetzelfde te zijn maar zijn passend bij mijn onderzoekspraktijk. Het meet op deze manier de meningen, maakt definities duidelijk en brengt het team samen tot een eenduidige, verantwoorde keuze. Op deze manier zijn de onderzoeksmethoden passend bij het onderzoek.

Op het moment dat er veranderingen zijn in de wet- en regelgeving Passend onderwijs zou dit consequenties kunnen hebben op de validiteit van het onderzoek. Daarnaast kunnen grote wisseling in de samenstelling van het team en de leerlingpopulatie invloed hebben op de stellingname en de uiteindelijke conclusies van het onderzoek. De geldigheidsduur van het onderzoek is dus niet oneindig maar hangt mede samen met externe factoren.

3.3.3. Betrouwbaarheid

Het onderzoek is gedurende het hele traject bekritiseerd en op subjectiviteit beoordeeld door de directeur van de school, medestudenten, critical friends door middel van feedback en de opleidingsdocent van Fontys OSO. Het onderzoek zou, in het kader van transparantie en consistentie, door anderen overgedaan kunnen worden of uitgevoerd kunnen worden.

3.4 Ethische aspecten

Bij het doen van dit onderzoek komen een aantal ethische overwegingen aan bod. Ten eerste worden de vragenlijsten anoniem ingevuld omdat voor het onderzoek niet van belang is wie het invult, maar alleen wat er wordt ingevuld. Aan de vragenlijsten wordt een brief toegevoegd waarin gevraagd wordt anoniem te antwoorden; digitale antwoorden kunnen worden teruggestuurd waarna ik deze bijlage in een digitale map stop zonder toevoeging van een naam of nummer. Schriftelijke antwoorden worden zonder naam in mijn postvak geretourneerd. De publicatie van de onderzoeksgegevens is uiteraard ook anoniem; er zullen geen namen genoemd worden en er worden geen gegevens op dusdanige manier geformuleerd dat ze herleidbaar zijn naar één van de respondenten. Door de open vraagstelling wordt het team in staat gesteld om volledig zelf antwoorden te formuleren zonder enige kleuring vanuit vooraf geformuleerde antwoorden.

Daarnaast worden deze gegevens niet vervalst of gekleurd weergegeven in hoofdstuk 4. Niets is achtergehouden of veranderd. Ook worden de data vanuit de vergadering door de mensen zelf op schrift gesteld waardoor mijn rol in de formulering achterwege blijft. Alle respons wordt weergegeven in bijlage V en in hoofdstuk 4 wordt hier een objectieve samenvatting van gegeven. Op deze manier is de dataverzameling zo volledig en betrouwbaar mogelijk.

Het onderzoeksverslag ligt, wanneer afgerond, bij de directie van de school ter inzage. De resultaten worden teruggekoppeld naar het team en de MR door middel van vergaderingen en de mogelijkheid tot het lezen van het verslag.

Hoofdstuk 4: Data-analyse en resultaten

In dit hoofdstuk geef ik een weergave van de data en resultaten die verkregen zijn door de onderzoeksmethoden die ik ingezet heb: de vragenlijst (bijlage III) en de teamvergadering (bijlage IV). De data zijn verwerkt naar aanleiding van de deelvragen.

Om data te analyseren heb ik gebruik gemaakt van de inductieve benadering. Deze benadering probeert op onbevangen wijze afzonderlijke verschijnselen waar te nemen (de Lange, Shuman & Montessori, 2011) om hier vervolgens verbindingen tussen te zoeken. Voor mijn onderzoek betekent dit dat ik op zoek ben gegaan naar relevante, algemene begrippen en verbindingen tussen deze begrippen. In dit hoofdstuk geef ik deze begrippen en verbindingen weer. In hoofdstuk 5 zal ik de deelvragen beantwoorden aan de hand van de geclusterde antwoorden om zo te kunnen komen tot een conclusie.

Er is steeds uitgegaan van de data die van belang zijn voor de beantwoording van de deelvragen. Alle antwoorden zijn voor de volledigheid opgenomen in bijlage V. De vragenlijst is onder 25 teamleden uitgezet. Hier hebben 18 respondenten op gereageerd. Bij de teamvergadering waren 13 teamleden aanwezig.

4.1 Dataverzameling

Wat verstaat het team onder Passend onderwijs?

In de vragenlijst aan het team hebben de respondenten twee vragen beantwoord die samenhangen met bovenstaande deelvraag:

1. Schrijf de begrippen op die bij jou opkomen als het gaat over Passend onderwijs.
2. Hoe zou jij Passend onderwijs omschrijven?

Bij vraag 1 werd aangegeven welke begrippen zij associëren met Passend onderwijs. De antwoorden, 82 begrippen in totaal, zijn onder te verdelen in een aantal categorieën.

- Verschillen/ niveaus van de kinderen
- Onderwijs
- Zorg
- Leerkraft
- Samenwerking
- Plannen
- Regelingen
- Overig

Figuur 1: Categorieën begrippen Passend onderwijs volgens de respondenten van de vragenlijst

Deze verdeling heeft plaatsgevonden door middel van coderen, het ontwerpen van categorieën, zoals beschreven door de Lange, Schuman & Montessori (2011). Enkele stadia gingen er vooraf aan de uiteindelijke indeling:

- Open coderen: ik heb een lijst gemaakt met alle begrippen en categorieën die ik in eerste instantie bij het lezen waarnam.
- Axiaal coderen: de lijst met alle begrippen heb ik samengebracht door categorieën met min of meer gelijke betekenis samen te voegen.
- Selectief coderen: bij enkele lijsten ben ik op zoek gegaan naar de uiteindelijke kerncategorieën, die het geheel grotendeels dekken.

Dit alles is tot stand gekomen door middel van het met de hand plaatsen van de begrippen in categorieën, het werken met kleuren, knippen en plakken.

De volledige lijst met antwoorden is terug te vinden in bijlage V. Ik heb alle begrippen in essentie proberen terug te brengen zodat er een aantal overkoepelende onderdelen overblijven waarop ze elkaar raken, de categorieën. De 'overige' begrippen gaven met name gevoelens weer zoals 'spannend' en 'uitdaging'.

Vraag 2 is door de respondenten beantwoord met 18 verschillende definities (zie bijlage V). In de teamvergadering is de volledige lijst van bovengenoemde begrippen (antwoorden vraag 1) en de door de respondenten gegeven definities van Passend onderwijs (antwoorden vraag 2) in groepjes besproken en bediscussieerd. Zij hebben de voor hen gezamenlijke essentie uit de antwoorden van de vragen 1 en 2 gehaald en de groepjes hebben de volgende definities van Passend onderwijs op de eigen school geformuleerd:

- Passend onderwijs binnen onze school biedt leerlingen de mogelijkheid om op hun eigen niveau te ontwikkelen, rekening houdend met de onderwijsbehoefte van de andere leerling en de mogelijkheden van de school.
- Een mogelijkheid om iedereen met of zonder extra zorgbehoefte op zijn/haar eigen niveau te laten ontwikkelen binnen het regulier onderwijs. Daarbij zijn gedegen afspraken en specifieke kennis van belang. Belangrijk is dat het onderwijs centraal blijft staan en niet de div. stoornissen. Regelmatig evalueren is een vereiste.
- Het kind moet ontwikkelingsperspectief hebben op onze school. Het moet meerwaarde hebben voor het kind boven het speciaal onderwijs. Onderwijs staat centraal. De capaciteiten en mogelijkheden van de leerkracht moeten voldoen.

Figuur 2: Definities Passend onderwijs op de eigen school volgens groepjes uit het team

Welke elementen van Passend onderwijs ziet het team op dit moment terug op mijn school?

De respondenten vinden Passend onderwijs op de volgende manier terug op school (vragenlijst vraag 3 'Op welke manier vind jij Passend onderwijs terug in de dagelijkse praktijk op je school?'):

- Verschillen/ niveaus van de kinderen:
 - Aandacht voor het individuele kind met verschillende niveaus en behoeften.
 - Steeds meer 'verschillende' kinderen in de school die extra zorg en ondersteuning nodig hebben.
- Visie:
 - Als school in staat (willen) zijn om deze opvang te bieden.
 - De wil om het maximale uit ieder kind te halen.
- Populatie:
 - Leerling(en) met het downsyndroom.
 - Leerlingen met cognitieve problemen (zwakke leerlingen).
 - Leerlingen met meer(dere) capaciteiten (uitdaging bieden).
- Onderwijskundig:
 - Aanbod (thema's/ lesvoorbereidingen op maat) specifiek aanpassen aan het niveau van het kind.
 - Er wordt gewerkt met mediërend leren:
 - Werken binnen de zone van de naaste ontwikkeling;
 - Ieder kind heeft een eigen meetlat (competitie eruit).
 - Het werken met 'bakken'/ 'mandjes'.
 - Er wordt ingestoken op instructie (verlengd, preteaching).
- Ondersteuning:
 - Begeleiding van kinderen met een rugzak door middel van ambulante begeleiding, onderwijsassistent, IB.
- Onderwijsbehoeften:
 - Werken met het observatiesysteem KIIJK om zo onderwijsbehoeften in beeld te brengen.
- Goed functionerende zorgstructuur met:
 - Groepsplannen (individueel onderwijsbehoeften in kaart brengen, in groepjes begeleiden).
 - Zorg van IB en hulp voor leerkrachten.
 - Extra aanbod zoals bijv. Kanjertraining.
 - Zorg in de klas bieden.

Figuur 3: Elementen van Passend onderwijs volgens het team op dit moment

Ook hierbij heb ik de volledige lijst met antwoorden (zie bijlage V) op categorieën uitgewerkt en de antwoorden verdeeld onder de verschillende categorieën, naar gemene delers. Hierbij heb ik de verschillende antwoorden genoemd om een duidelijker beeld te verschaffen van wat de respondenten verstaan onder bijvoorbeeld de categorie 'verschillen/ niveaus van kinderen'.

Op de eigen school nemen de respondenten waar dat er verschillende kinderen op school bijkomen die qua niveau niet hetzelfde zijn als de populatie van de school in het verleden. En dat er voor het individuele kind meer extra zorg, ondersteuning en aandacht nodig is, gericht op de behoeften van ieder kind. Ik heb dit expliciet benoemd om zo duidelijkheid te creëren over hoe de respondenten dit terug zien in de dagelijkse praktijk van de eigen school, dus niet in het algemeen.

Welke ambities heeft het team binnen Passend onderwijs?

De volgende vragen op de vragenlijst geven inhoud aan hoe de respondenten Passend onderwijs op de eigen school in de toekomst zien:

3. Welke kansen/ mogelijkheden zie jij voor Passend onderwijs op school?
4. Wat heb jij nodig om goed 'passend' te kunnen onderwijzen?

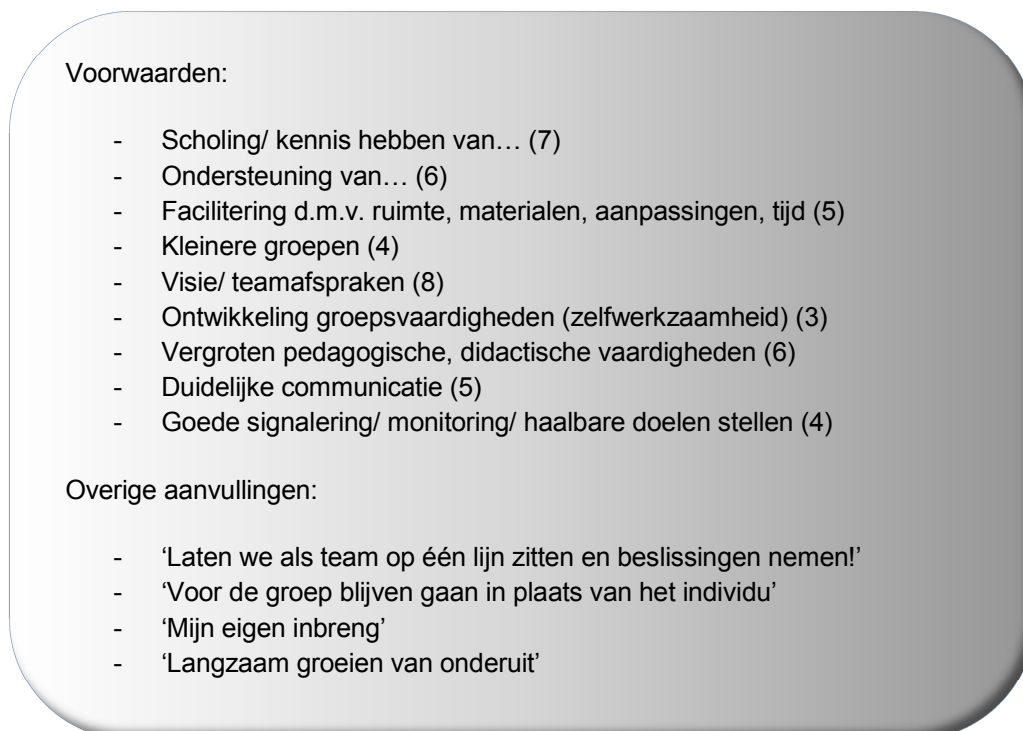
De antwoorden van vraag 3 (zie bijlage V) heb ik wederom verdeeld in categorieën en zoals in de volgende figuur te zien is zijn alle antwoorden samengepakt onder de desbetreffende categorie.

De respondenten zien in de toekomst Passend onderwijs en de aanverwante ontwikkelingen graag op de volgende manier terug op school:

- Scholing:
Persoonlijke ontwikkeling, bijscholing van leerkrachten en schoolleiders, vakbekwaamheid leerkracht; capabele collega's.
- Ondersteuning:
 - Ouders (van het kind) inzetten.
 - Begeleiding van leerkracht en ouders, samenwerken.
 - Fijn team van begeleiding (goede ondersteuning vanuit IB, adm. ondersteuning, ambulante begeleiding).
- Onderwijskundig:
 - Mediërend leren meer toepassen, handelen vanuit ontwikkelingspsychologie.
 - Minder registratie – notatie.
 - Meer werken met de kinderen, meer aandacht voor (zorg)leerlingen.
 - Aansluiten bij de behoeften van ieder kind.
 - Onderwijs aanpassen.
 - Evalueren of balans tussen verschillende belangen voldoende is (evalueren op ontwikkelingsmogelijkheden, werkbelasting lkr./groep).
 - Klassenmanagement aanpassen.
 - Instructie verbeteren.
 - Kinderen mogen op eigen niveau presteren.
 - Leren van en met elkaar.
 - Leerlingen motiveren doordat leerkracht voldoende gestructureerde uitdagende mogelijkheden hebben.
- Visie:
 - Antwoord vinden op de vraag hoe we in de dagelijkse praktijk met zorgleerlingen om kunnen/ willen gaan.
 - Onderwijs voor iedereen mogelijk (meer inclusief).
 - Kijken vanuit de mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden.
 - Speciaal onderwijs blijft belangrijk; ontwikkelpersp. evalueren.
- Zorg:
Uitwerking van de groepsplannen en hiernaar handelen:
 - Groep indelen in niveaugroepen.
 - Zelfstandigheidsbevordering (regels), uitgestelde aandacht.
- Voorwaarden:
 - Facilitering (ruimte, financieel, bemensing, kleine groepen, afspraken/ regels).
 - Goede materialen.
 - Digitale leeromgeving om zelfstandig op niveau te werken.
 - Ouders op de hoogte brengen van Passend onderwijs in onze praktijk.
- Directie/ leiding:
 - Betrokkenheid van directie (interesse tonen, ondersteunen, op de hoogte zijn, motiveren); bezielende leiding.
 - Voorwaarden moeten geschept worden van bovenaf.

Figuur 4: Ambities voor de school op het gebied van Passend onderwijs door de respondenten

Vraag 4 van de vragenlijst, de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om passend te kunnen onderwijzen volgens de respondenten, is te vinden in figuur 5. Ik heb alle genoemde antwoorden van de respondenten samengepakt onder negen overkoepelende voorwaarden. Achter deze voorwaarden staat tussen haakjes genoemd hoe vaak iedere voorwaarde genoemd is. De volledige lijst met antwoorden is te vinden in bijlage V.

Figuur 5: Voorwaarden van het team om te komen tot Passend onderwijs

Ondersteuningsprofiel

In de teamvergadering hebben de respondenten zich georiënteerd op de mogelijke ondersteuningsprofielen. In groepjes hebben zij bekeken tot welk profiel de school nu zou horen en of dit een wenselijk profiel is. Vervolgens werd aan de groepjes gevraagd een inschaling te maken tussen de verschillende profielen. Waar staan wij nu en wat zou een wenselijk profiel zijn voor nu en de toekomst? Dit aan de hand van een overzicht van de profielen (bijlage II).

In bijlage II wordt een schematisch overzicht van de schoolondersteuningsprofielen weergegeven op de volgende onderdelen:

- Onderwijsconcept: Leerlijnen & pedagogisch-/ didactisch aanbod;
- Ondersteuning speciale onderwijsbehoeften;
- Expertise in het team;
- Leerlingen met speciale onderwijszorgbehoeften;
- Leerlingen met 'expertise' onderwijszorgbehoeften: REC 2, 3, 4;
- Ruimtelijke omgeving;
- Samenwerking met andere instanties.

In de groepjes werd ieder onderdeel besproken en bepaalde men samen binnen welk profiel de school zich op dit moment bevindt. Vervolgens besliste men, gezien de zeven onderdelen, welk profiel de school heeft. De volgende inschaling is door de vier groepjes gemaakt:

	De netwerkschool	De smalle zorgschool	De brede zorgschool	De inclusieve school
Onderwijsconcept: Leerlijnen & pedagogisch-/ didactisch aanbod	De klassieke leer- uitgangspunt. Al krijgen op dezelfde zelfde aanbod. E niveau differentie.	Linien zijn sprake van latie en er zijn delen die aan specifieke wetische	Naast de klassieke leerlijnen zijn er aparte programma's voor leerlingen met specifieke behoeften. Er zijn 2 paar handen in de klas, door de aanvullende begeleiding van geïndiceerde leerlingen voor een groot deel van de dag.	Er is sprake van leeraanbod dat afgestemd op de diversiteit van leerlingen in een groep. Er is sprake van vergaande differentiatie en ontwikkeling van speciale programma's.
Ondersteuning speciale onderwijs-behoeften	School komt voertegemoet aan d	25-50% hulpvragen.	School komt voor 50-75% tegemoet aan de hulpvragen.	School komt voor 75-100% tegemoet aan de hulpvragen.
Expertise in team	Rt of ib heeft le voorkomende s onderw	en kennis van inde speciale behoeften. Een deel het team ontwikkelt ook fieke expertise.	Naast ib heeft een groot deel van het team expertise ontwikkeld op het gebied van specifieke ondersteuningsbehoeften voor zorg-leerlingen.	In een team is er sprake van de basideerkracht en zijn er een aantal experts op school, die met elkaar het gehele aanbod en zorg managen en uitvoeren.
Leerlingen met Speciale onderwijszorg behoeften	Er is nauwe samenwerking met SBO voor aan	De intentie is, om met AB rling op de basisschool te	Er is intensieve samenwerking met AB uit SBO en vanuit REC's, met het doel om de doelgroep te verbreden in de basisschool.	Leerlingen met SBO- indicatie blijven op de basisschool. De experts (nu AB) geven voor een aantal uren per week speciale programma's.
Leerlingen met 'expertise' onderwijszorgbehoeften: REC, 2, 3 of 4	Leert moti bepe gedre, probleem, aangemeld bij REC's	gen uit REC's worden in de doorverwezen. School kelt op specifieke egen expertise: b.v. ASS, motiek	Leerlingen met een REC-indicatie worden toegelaten, mits de expertise op dat gebied reeds ontwikkeld is binnen de school en plaatsing hier beter is.	Leerlingen REC indicatie blijven in principe op de basisschool. De experts (nu AB) geven voor een aantal dagdelen per week speciale programma's of werken in co-teaching met i's.
Ruimtelijke omgeving	Het onderwijs vindt plaats in 1 leslokaal 1 ondersteuning.	Tussen netwerkschool en smalle school.	Naast het klaslokaal zijn er extra ruimtelijke voorzieningen voor preteaching, trainingen en specialisten (fysio, e.a).	De omgeving zijn aangepast aan speciale bewegingsbehoeften, speciale verzorging en speciale leerbehoeften; brede school.
Samenwerking met andere instanties	Er zijn netwerken on zorgleerlingen snel o plaatsen	werking met elijkheid	Nauwe samenwerking met AB SBO en REC. Grote mate van toegankelijkheid op basisschool.	Er is sprake van intensieve samenwerking met: SBO, REC's, therapieën en zorginstanties.

Foto 1: Inschaling van de groepjes naar schoolondersteuningsprofiel

Keuze: netwerkschool (1x), tussen netwerkschool en smalle zorgschool (3x).

4.2 Conclusies op dataniveau

Uit de vragenlijst kan ik concluderen dat de respondenten het belang van Passend onderwijs zien en dat er vele gemeenschappelijke delers zijn in de definitiebepaling en de ambities van de school om Passend onderwijs te kunnen bieden.

De wil om Passend onderwijs te bieden wordt zeker gedeeld, mits de voorwaarden worden geboden. Wanneer er niet voldoende aandacht voor ondersteuning en facilitering is zal dit belemmerend werken voor de uitvoering. Dit blijkt met name uit vraag 4 van de vragenlijst en kwam uit de teamvergadering. In hoofdstuk 5 zal verder worden ingegaan op inhoudelijke conclusies.

Hoofdstuk 5: Beantwoording van de onderzoeksvraag

In dit hoofdstuk zal ik de data, gepresenteerd in hoofdstuk 4 en volledig terug te vinden in bijlage V, analyseren. Het betreft hier de data verkregen vanuit de vragenlijst aan het team en vanuit de teamvergadering. Ik geef de bevindingen die bijdragen aan het beantwoorden van de deelvragen en zal vervolgens antwoord trachten te geven op de onderzoeksvraag:

‘Welk ondersteuningsprofiel past er bij mijn school?’

Door middel van de deelvragen zal ik vervolgens mijn hoofdvraag beantwoorden.

5.1 Wat verstaat het team onder Passend onderwijs?

De respondenten geven in de vragenlijst aan dat Passend onderwijs samenhangt met een aantal kernbegrippen. De respondenten denken aan:

- Het omgaan met verschillen/ niveaus van de kinderen in één klas (16x): verschillen in niveau naar boven en naar onder, samen in de klas, dat het werk hierop moet aansluiten, (on)mogelijkheden en het accepteren van verschillen.
- Wat dit met het onderwijs doet (21x): werken aan de vakgebieden met de methode als leidraad, toetsen van kennis, facilitering in de zin van groepsgrootte/ materialen, sociale en emotionele ontwikkeling.
- Hoe dit de zorg beïnvloedt (5x): men denkt dan aan meer zorg en ondersteuning in verschillende vormen, zorg op maat.
- Wat dat voor de leerkracht betekent (14x): Zowel positief (deskundigheidsverbetering, verbetering organisatie, handelings- en opbrengstgericht werken, kennis hebben van lesstof, ondersteund worden) als negatief (meer werkdruk, aanpassing, flexibeler opstellen).
- De samenwerking met elkaar, externen en binnen het samenwerkingsverband (3x).

- Plannen (5x): het werken met groepsplannen en ontwikkelingsperspectieven maar ook meer administratie.
- Regelingen (4x) zoals wetgeving, data, zorgplicht.
- Overige begrippen (19x) zoals wisselende gevoelens die er komen kijken bij de invoering van Passend onderwijs, 'passend' voor alle betrokkenen, 'voor iedereen', etc.

Hieruit is op te maken dat het team al de nodige kennis heeft van Passend onderwijs en hier een groot aantal begrippen aan weet te koppelen. Het zijn nog min of meer abstracte begrippen die voor Passend onderwijs in het algemeen gelden, nauwelijks specifiek bedoeld voor de school. Er wordt grotendeels uitgegaan van de mogelijkheden in plaats van de beperkingen. 'Werkdruk', 'bezuinigingen' en 'niet altijd wenselijk' kunnen als negatief worden beschouwd, verder gaat men vooral uit van de meerwaarde die Passend onderwijs voor het huidige systeem kan hebben. Wel geeft men in een aantal gevoelens weer dat men het een uitdaging vindt maar wel een die voor een aantal mensen spannend is, een verzwaring kan betekenen, riskant kan zijn. Echter ziet men ook mogelijkheden om het onderwijs op de eigen school te verbeteren, bijvoorbeeld door middel van Mediërend Leren, onderwijs weer het primaire proces te laten zijn, de mensen verder te scholen en de zorg en ondersteuning écht bij het kind te laten passen.

Men denkt met name aan de ontwikkelingen die Passend onderwijs kunnen betekenen voor het onderwijzen, het omgaan met de verschillende kinderen en de veranderingen voor de leerkracht. Men hecht minder waarde aan de regelingen en samenwerking op organisatieniveau (wet- en regelgeving, directie) dan wat dit voor het directe handelen als leerkracht in de praktijk betekent. De primaire taak ligt voor hen bij de leerkrachten zelf; de leiding van de school moet zorgen voor faciliteiten zoals ruimte, kennisoverdracht, materiaal, het kleinhouden van de groepen en het houden aan de wet- en regelgeving.

In de teamvergadering hebben 13 teamleden gekeken naar de definities die de respondenten van de vragenlijst hebben gegeven. Vervolgens hebben zij in groepjes de eigen begripsbepaling gemaakt. Hieruit kan één definitie worden opgesteld:

‘Passend onderwijs op onze school biedt iedere leerling de mogelijkheid om op het eigen niveau te ontwikkelen, waarbij de onderwijsbehoeften leidend zijn en de meerwaarde van deelname aan het regulier onderwijs boven het speciaal onderwijs regelmatig geëvalueerd dient te worden. In deze evaluatie komen de mogelijkheden van de school (specifieke kennis, capaciteiten van de leerkracht) en de mogelijkheden van het kind (ontwikkelingsperspectieven) steeds aan bod. Het onderwijs staat hierbij centraal, niet de beperkingen.’

Met name deze laatste zin is een essentieel vertrekpunt. Het onderwijs staat centraal; of zoals uit evaluaties van WSNS (Meijer, 2004) is gebleken, dat de sleutel voor een geslaagde opvang van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften ligt in de verbetering van het primaire proces en de toerusting van de leraar. De respondenten geven beiden als voorwaarde aan om tot Passend onderwijs te komen; ook zij vinden scholing van de leerkracht en een centrale rol voor het onderwijs erg belangrijk.

Uit bovenstaande definitie komt echter nog niet naar voren wat Passend onderwijs specifiek voor de school betekent. Wat maakt het onderwijs op de school ‘passend’? Waarin onderscheidt het zich van andere scholen? Dit zou een interessant onderwerp kunnen zijn voor een vervolgonderzoek.

5.2 Welke elementen van Passend onderwijs ziet het team op dit moment terug op mijn school?

De respondenten zien Passend onderwijs in de huidige praktijk de laatste jaren al veel meer terug op de eigen school. Er hebben zich meer kinderen gemeld die in het verleden naar het speciaal onderwijs gingen. Ook zijn er meer leerlingen op de school gebleven die anders naar het speciaal onderwijs werden doorverwezen. Dit is dan ook een vervolg van eerdere maatregelen

zoals WSNS en LGF; die op reguliere scholen een verhoogde deelname van leerlingen met een beperking betekende (Franke, 2008). Het onderwijs op de eigen school is door deze ontwikkeling ook aan het veranderen. Niet alleen de populatie is dus veranderd, maar op onderwijskundig niveau hebben veranderingen plaatsgevonden in het aanbod, dat steeds meer is aangepast aan de verschillende niveaus, ondersteuning van de ambulant begeleider en onderwijsassistent en het toepassen van Mediërend Leren. Daarbij is er sprake van een goed functionerende zorgstructuur die het mogelijk maakt de kinderen in beeld te krijgen, hun onderwijsbehoeften in kaart te krijgen en vervolgens het aanbod daaraan aan te passen. De groepsplannen, die het laatste jaar zijn ingevoerd, noemen de respondenten als een bijdrage van Passend onderwijs. Deze maken het mogelijk om de onderwijsbehoeften in kaart te brengen en hier het aanbod op aan te laten sluiten.

Ook geeft men aan dat de visie hierin nog niet scherp genoeg is. De wil is er om het maximale uit ieder kind te halen en dat men de opvang wil bieden voor kinderen met verschillende onderwijsbehoeften is duidelijk. Dit door middel van Mediërend Leren. Maar één duidelijke lijn en afspraken hieromtrent zijn blijkbaar nog nauwelijks gemaakt of zijn onduidelijk. Dit wordt als hiaat ervaren en als belemmering om verder te komen.

5.3 Welke ambities heeft het team binnen Passend onderwijs?

De respondenten geven in de antwoorden van de vragenlijst aan dat zij eerst nog meer gefaciliteerd moeten worden voordat er grote stappen genomen kunnen worden op het gebied van Passend onderwijs. Deze facilitering is niet alleen te vinden in materiele zin, op het gebied van bijvoorbeeld scholing, materialen en ondersteuning, maar hierbij komen ook visie en onderwijskundige ondersteuning duidelijk naar voren. Men heeft een duidelijke vraag naar één visie als school; waar wil de school naar toe, waar staan wij voor, hoe gaan we in de dagelijkse praktijk met zorgleerlingen om? Vervolgens kan er meer richting bepaald worden op onderwijskundig niveau. Een deel van

de respondenten ziet daarvoor Mediërend Leren als de juiste manier om het pedagogische handelen mee vorm te geven.

De vraag: 'welke kansen/ mogelijkheden zie jij voor Passend onderwijs op school' heeft de respondenten echter uitgedaagd om nog eens met algemene uitspraken of voorwaarden te komen die moeilijk zijn te concretiseren. Er worden weinig directe ambities uitgesproken waar het team naar toe zou willen. Is de formulering van de vraag hier niet de juiste geweest of zijn de respondenten nog teveel zoekende naar de richting die men op wil? Het zoeken naar de ambities van de school zou een vervolg op dit onderzoek kunnen betekenen.

5.4 Ondersteuningsprofiel

In de teamvergadering is in de groepjes, naar aanleiding van achtergrondinformatie die er in de vergadering besproken is, een eerste inschaling gemaakt van de eigen school en het daarbij behorende ondersteuningsprofiel op dit moment. Er is gediscussieerd over 'waar staat de school nu?' en 'waar willen wij als school staan?'. De teamleden kwamen gezamenlijk tot de conclusie dat men het best past binnen de netwerkschool of de smalle zorgschool. Enkele kanttekeningen:

- Men geeft aan ambities te hebben naar steeds passender onderwijs, passend bij de alle leerlingen naar behoefte, maar gezamenlijk wordt de conclusie getrokken om niet te hoog in te zetten. Dus het profiel smal te houden om zo het primaire proces de aandacht te kunnen geven die het verdient.
- De foto van paragraaf 4.1 geeft aan wat de aanwezige teamleden hebben gekozen als het huidige, meest passende ondersteuningsprofiel. Zij hebben dit gedaan aan de hand van het schema uit bijlage II. Op een aantal aspecten is gekeken hoe passend de school is (zie bijlage II), echter overlappen de twee profielen elkaar

op een aantal vlakken. Hierin kan het team duidelijkere keuzes maken en dan ook gemakkelijker uitkomen bij één profiel.

De definitieve keuze naar een ondersteuningsprofiel kan nog niet gemaakt worden. Het team moet eerst meer zicht hebben op de visie van de school op het gebied van Passend onderwijs. De school zal met een passend ondersteuningsprofiel kunnen komen wanneer de tijd die men nog heeft goed te benutten om de eigen zorg en ondersteuning in kaart te brengen. Dit met het team samen!

Hoofdstuk 6: Conclusies, aanbevelingen, evaluatie

In dit hoofdstuk zal ik conclusies en aanbevelingen doen om zo te komen tot een afsluiting van dit onderzoek. Aan het eind evalueer ik het onderzoek; wat heeft dit onderzoek voor mij betekend en wat heb ik er als onderzoeker van geleerd?

6.1 Conclusies en aanbevelingen

De respondenten geven aan dat zij Passend onderwijs zien als een kans; een mogelijkheid om visie te bepalen en om deze vervolgens uit te voeren. Zoals in Sardes wordt aangegeven (Miedema, 2010) is het van belang dat er eerst duidelijk bepaald wordt hoe de setting van de zorg binnen de school is vormgegeven. Door de huidige situatie goed in beeld te krijgen kan er duidelijkheid gecreëerd worden naar het team toe, naar de ouders van (nieuwe) leerlingen, naar externen. Deze duidelijkheid is belangrijk om:

- De juiste populatie op de juiste school te krijgen;
- Als team te kunnen werken naar de visie van de school;
- Als school richting te kunnen blijven bepalen en hier passende keuzes bij te maken.

Een eerste aanbeveling is dan ook om de huidige en mogelijke zorg in kaart te brengen aan de hand van bijlage II. Wanneer de setting duidelijk is kan visie bepaald worden en kunnen er afspraken gemaakt worden.

Een volgende aanbeveling is het betrekken van het team bij dit proces. De gevoelens die er leven moeten niet over het hoofd gezien worden, deze nemen een belangrijke plaats in bij de respondenten. Zij moeten mede eigenaar zijn van het 'probleem' om gezamenlijk de verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Alleen dan worden er keuzes gemaakt waar het team achter staat en waarnaar zij kunnen werken. Vervolgens kan het team het juiste profiel kiezen.

De volgende aanbeveling sluit hierop aan; de directie moet de leiding nemen in dit proces. Een tijdspad uitzetten, het team hierin actief betrekken, informatie verstrekken en faciliteren.

Er bestaat nu, gezien de antwoorden uit de vragenlijst, een redelijk beeld van Passend onderwijs op de eigen school. Ik denk dat het van belang is dat het team op de hoogte wordt gehouden van achtergrondinformatie rondom het onderwerp. Zo kunnen zij gefundeerd met het onderwerp bezig zijn zonder steeds in de voorwaardensfeer te blijven hangen. Er komen emoties kijken bij de definiëring van Passend onderwijs. Naast voorwaarden en belemmeringen/kansen is het van belang om informatie te geven zodat er door duidelijkheid barrières weggenomen kunnen worden om een eventuele negatieve sfeer te kunnen weghalen. Dit blijkt uit de verscheidene en niet altijd met de werkelijkheid overeenkomende antwoorden uit de vragenlijst en reacties tijdens de teamvergadering.

Voor de opzet van het onderzoek kan ik een aantal conclusies trekken als onderzoeker zijnde. De vraagstelling bij de vragenlijst daagde de respondenten uit tot het geven van antwoorden die meer algemeen golden dan gericht op de eigen praktijk. Ook bij de vraag over ambities; men vulde wederom in wat zij nu terugzagen in plaats van wat zij in de toekomst graag wilden terugzien. Een aanbeveling is dan ook om in de vraagstelling kritisch te kijken naar wat het doel is van je vraag, om dit ook in de antwoorden terug te zien. Wordt de vraag niet goed gelezen, is de vraag niet goed gesteld of blijft het team steeds hangen in eigen aannames? Een volgende onderzoeker zou door een andere vraagstelling winst kunnen behalen. Ook denk ik dat documentanalyse een onderzoeksmethode was geweest die binnen dit onderzoek zou kunnen passen. Door de documenten van de school kritisch te onderzoeken is er meer duidelijkheid te verkrijgen over de kijk op zorg en ondersteuning dan door dit alleen aan het team te vragen. Daarnaast denk ik dat het aantrekken van een externe onderzoeker meerwaarde voor het onderzoek kan opleveren. Deze staat geheel zonder voorkennis in het onderzoek en kan dus onbevangen naar de praktijk kijken.

6.2 Persoonlijke evaluatie

Voor mij heeft dit onderzoek veel nieuwe leerwinst opgeleverd. Ten eerste een verbreding van kennis van Passend onderwijs. Ik vond het van belang om mezelf te verdiepen in het onderwerp alvorens ik het team kon bevragen over Passend onderwijs. Ik heb uitgebreid onderzocht wat er aan informatie over het onderwerp te vinden was, om daar vervolgens een kritisch en weloverwogen standpunt over in te kunnen nemen.

Ten tweede heb ik 'ontdekt' dat mijn standpunt, zoals in de vorige alinea beschreven, echter van ondergeschikt belang is. Het gaat om het standpunt van de respondenten! Ik heb geleerd dat mijn visie er nauwelijks toe doet, maar juist het boven water krijgen van de visie van het team. En daarbij komt de vergrote kennis van alinea 1 van pas.

Ook heeft het doen van onderzoek mijn vaardigheden verder uitgebreid. Ik had me nog niet eerder op dit pad begeven en het heeft me dan ook veel nieuwe kennis opgeleverd over het doen van onderzoek. Het doen van onderzoek zelf heb ik geleerd, maar ook het zonder aannames onderzoeken van de praktijk en de inhouden van een praktijkgericht onderzoek zijn mij nu bekend.

Daarnaast heeft het onderzoek me ook een andere kijk gegeven op de praktijk. Omdat ik als onderzoeker midden in de praktijk stond, moest ik mezelf steeds terugfluiten om niet te snel aannames te doen. Ik ken de voorgeschiedenis van de school, ik ken de respondenten, ik ken de manier van werken. Dit kan een voorsprong opleveren omdat het een volledig beeld verschaft van het handelen en de gedachten van het team. Het is echter ook moeilijk om, wanneer je midden in de organisatie zit, erboven te hangen en met een leeg hoofd het onderzoek in te gaan. En aansluitend conclusies te trekken. Deze conclusies moeten gaan over de antwoorden uit het onderzoek, niet over andere zaken die voor mij de onderzoeker al bekend waren.

Als onderzoeker heb ik geleerd om door middel van 'helikopterview' boven het onderzoek te hangen en zo onbevangen mogelijk naar de praktijk te kijken. Zonder aannames te doen en te snel conclusies te trekken. Het kostte me in

het begin veel moeite om niet al zelf invulling te geven aan het onderzoek. Gaandeweg merkte ik dat ik mezelf steeds de vraag stelde: 'Hoe ben ik dit te weten gekomen?' Als het antwoord niet in het onderzoek lag kon ik dit niet meenemen in het onderzoek.

Literatuurlijst

Franke, R. (2008) Passend inclusief onderwijs: doen, Antwerpen: Garant

Greven, F. & Timmerhuis, A. (2008) Sardes, speciale editie: Passend Onderwijs, kansen in beeld!, Baarn: Sardes

Groeneweg, H.G. (2004) 'Inclusief onderwijs... ook iets voor Nederland?' Basisschoolmanagement, okt. 2004

Hoogeboom, F. (2010) Zorg in het voortgezet onderwijs, Passend Onderwijs; goed onderwijs. In: P. Mol (red.), Buut, Passend Onderwijs, kom maar op!, Huizen: Pica

Keesenberg, H.(2010) Koers is veranderd, maar doel blijft hetzelfde. In: P. Mol (red.), Buut, Passend Onderwijs, kom maar op!, Huizen: Pica

Landelijke vereniging voor ouders van kinderen met ontwikkelingsstoornissen (2012), 'Passend onderwijs' Internet WWW pagina op URL: <http://www.balansdigitaal.nl/> (geopend op 02-03-12)

de Lange, R., Schuman H., Montesano Montessori, N. (2011) Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals, Antwerpen: Garant

Online encyclopedie (2012) 'Paradigma' Internet WWW pagina op URL: <http://www.encyclo.nl/begrip/paradigma> (geopend op 15-5-2012)

Meijer, C.J.W. (2004) WSNS Welbeschouwd, Antwerpen: Garant

Miedema, I., Timmerhuis, A., Jepma, I., & van der Vegt, A.L. (2010) Sardes speciale editie, Profileren en indiceren - IVO, Baarn: Sardes

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2012) 'Passend onderwijs' Internet WWW pagina op URL: <http://www.passendonderwijs.nl/> (geopend op 12-03-2012)

Mol, P. (2010) Alleen maar plannen van bovenaf droppen werkt niet. In: P. Mol (red.), Buut, Passend Onderwijs, kom maar op!, Huizen: Pica

Snel, T. (2012) Tweede Kamer stemt in met bezuinigingen op Passend onderwijs. Kader Primair, 17 (7), 6

Stibco (2012) 'Mediërend leren' Internet WWW pagina op URL: <http://nieuw.stibco.nl/index.php> (geopend op 26-04-2012)

Teunissen (1985) 'Triangulatie' Internet WWW pagina op URL: <http://wiki.uva.nl/kwamcowiki/index.php/Triangulatie> (geopend op 15-5-2012)

Wikipedia (2011) 'Adaptief onderwijs (ook: Passend onderwijs of Onderwijs op maat)' Internet WWW pagina op URL: <http://www.wikipedia.nl/> (geopend op 18-03-2012)

Bijlagen

Bijlage I

Hoofdpunten wetsvoorstel Passend onderwijs 29 november 2011

Zorgplicht

- Ouders melden hun kind aan bij de school die hun voorkeur heeft. Binnen 6 tot 10 weken moet de school een zo passend mogelijk aanbod op de eigen, een andere reguliere of een speciale school binnen de regio regelen. De school heeft dus een zorgplicht.
- De school regelt de extra ondersteuning in de klas of een plek op een andere school of de plaatsing in het speciaal onderwijs. Ouders hoeven dus niet meer zelf een ingewikkelde indicatieprocedure te doorlopen. De landelijke indicatiesystematiek wordt afgeschaft. Het accent verschuift van het medisch labelen van kinderen, naar
- wat zij daadwerkelijk nodig hebben om onderwijs te kunnen volgen. De onderwijsbehoefte is dus vanaf nu het uitgangspunt. In de wet wordt dan ook expliciet gesproken van onderwijsondersteuning van leerlingen.
- Scholen stellen een schoolondersteuningsprofiel op. Hierin geven zij aan welke onderwijsondersteuning ze aan leerlingen kunnen bieden.
- Leraren worden opgeleid in het omgaan met verschillende soorten leerlingen in de klas. Hierdoor kunnen leerlingen zo veel mogelijk extra ondersteuning in de klas krijgen, in plaats van daarbuiten.

Samenwerking

- Kan de school waar de leerling is aangemeld niet zelf in de benodigde onderwijsondersteuning voorzien, dan is het de verantwoordelijkheid van de school om binnen het samenwerkingsverband een school te vinden die wel een passend aanbod kan doen. Is het niet haalbaar om de leerling binnen het regulier onderwijs te plaatsen, dan kan een aanbod op het (voortgezet) speciaal onderwijs worden gedaan.
- Om deze samenwerking vorm te geven worden (ongeveer 150) landelijke georganiseerde samenwerkingsverbanden geformeerd. Hierin werken

regulier en speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) samen, zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs.

- De samenwerkingsverbanden passend onderwijs worden verantwoordelijk voor de lichte en zware ondersteuning.
- Samenwerkingsverbanden krijgen ook een eigen budget voor extra ondersteuning. Betalen en bepalen van onderwijsondersteuning komt hiermee in één hand.
- Deze middelen worden (na een overgangperiode) naar rato van het aantal leerlingen verdeeld over de samenwerkingsverbanden. Op die manier krijgt iedereen naar rato evenveel. Omdat dit anders is dan nu – op dit moment zijn de beschikbare middelen ongelijk verdeeld over het land – noemen we dit ‘de verevening’.
- Het totale aantal plekken in het speciaal onderwijs (ongeveer 70.000) blijft gelijk. Maar regionaal zullen door de verevening wel verschuivingen ontstaan.
- Door regionale samenwerking is niet alleen betere samenwerking, expertise-uitwisseling en afstemming mogelijk tussen scholen onderling, maar ook tussen scholen en gemeenten.
- Samenwerkingsverbanden kunnen aan scholen extra onderwijsondersteuning in de klas toekennen voor leerlingen die dat nodig hebben. Er is dus meer ruimte voor maatwerk.
- Samenwerkingsverbanden stellen een ondersteuningsplan op waarin zij onder meer aangeven hoe zij met elkaar een samenhangend geheel aan ondersteuningsvoorzieningen hebben gecreëerd, hoe de beschikbare middelen worden verdeeld en op welke wijze verwijzing naar het (v)so plaatsvindt.
- Ouders en leraren hebben via de ondersteuningsplanraad instemmingsrecht op het beleid en de verdeling van het budget van het samenwerkingsverband.

Het wetsvoorstel is op 29 november 2011 naar de Tweede Kamer gestuurd.

Bijlage II

Zorgprofielen

	Netwerkschool	Smalle zorgschool	Brede zorgschool	Inclusieve school
Onderwijsconcept: Leerlijnen & pedagogisch- / didactisch aanbod	De klassikale leerlijnen zijn uitgangspunt. Alle lln. krijgen op dezelfde tijd hetzelfde aanbod. Er is sprake van niveaudifferentiatie.	De klassikale leerlijnen zijn uitgangspunt. Er is sprake van niveaudifferentiatie en er zijn leermiddelen die tegemoet komen aan specifieke pedagogische- / didactische behoeften.	Naast de klassikale leerlijnen zijn er aparte programma's voor lln. met specifieke behoeften. Er zijn 2 paar handen in de klas door o.a. aanvullende begeleiding van geïndiceerde lln. voor een groot deel van de dag.	Er is sprake van leeraanbod dat afstemt op de diversiteit van lln. in een groep. Er is sprake van vergaande differentiatie en ontwikkeling van speciale programma's.
Ondersteuning speciale onderwijsbehoeften	School komt voor 0 – 25% tegemoet aan de hulpvragen.	School komt voor 25 – 50% tegemoet aan de hulpvragen.	School komt voor 50 – 75% tegemoet aan de hulpvragen.	School komt voor 75 – 100% tegemoet aan de hulpvragen.
Expertise in team	RT of IB heeft kennis van meest voorkomende speciale onderwijsbehoeften.	IB en/of RT hebben kennis van meest voorkomende speciale onderwijsbehoeften. Een deel van het team ontwikkelt ook specifieke expertise.	Naast IB heeft een groot deel van het team expertise ontwikkeld op het gebied van specifieke ondersteuningsbehoeften voor zorgltn.	In een team is er sprake van de basisleerkracht en zijn er een aantal experts op school, die met elkaar het gehele aanbod en zorg managen en uitvoeren.
Leerlingen met speciale onderwijszorg-behoeften	Er is nauwe samenwerking met SBO. Bij complexe problemen wordt overplaatsing SBO aangevraagd.	Er is nauwe samenwerking met SBO. De intentie is, om met AB de leerling op de basisschool te houden.	Er is intensieve samenwerking met AB uit SBO en vanuit REC's, met het doel om de doelgroep te verbreden in de basisschool.	Ltn. met SBO-indicatie blijven op de basis-school. De experts (nu AB) geven een aantal dagdelen per week speciale programma's of werken in co-teaching met de lkr.
Leerlingen met 'expertise' onderwijszorg-behoeften: REC 2, 3, of 4	Ltn. met een visueel-motorische- of auditieve beperking of lln. met gedrags- of psychiatrische problematiek worden direct aangemeld bij REC's.	Leerlingen uit REC's worden in principe doorverwezen. School ontwikkelt op specifieke doelgroepen expertise: b.v. ASS., motoriek.	Ltn. met een REC-indicatie worden toegelaten, mits de expertise op dat gebied reeds ontwikkeld is binnen de school en plaatsing hier beter is.	Ltn. REC indicatie blijven in principe op de basisschool. De experts (nu AB) geven voor een aantal dagdelen per week speciale programma's of werken in co-teaching met de leerkracht.

Ruimtelijke omgeving	Het onderwijs vindt grotendeels plaats in 1 leslokaal en soms in 1 – 1 ondersteuning.	Het onderwijs vindt grotendeels plaats in 1 leslokaal en er is een grotere mate van 1 – 1 ondersteuning.	Naast het klaslokaal zijn er extra ruimtelijke voorzieningen voor preteaching, trainingen en specialisten (logopedie, fysio, e.a.).	De omgeving zijn aangepast aan speciale bewegingsbehoeften, verzorging en leerbehoeften; brede school.
Samenwerking met andere instanties	Er zijn netwerken om speciale zorgleerlingen snel over te plaatsen.	Er is nauwe samenwerking met SBO-AB. Enige toegankelijkheid voor REC-leerlingen.	Nauwe samenwerking met AB SBO en REC. Grote mate van toegankelijkheid op de basisschool.	Er is sprake van intensieve samenwerking met SBO, REC's, therapieën en zorginstanties.

Uit: Sardes

Bijlage III

Vragenlijst team

Beste collega,

Passend onderwijs... een veelbesproken onderwerp in onderwijsland. Het is je waarschijnlijk niet ontgaan dat er vele ontwikkelingen zijn op dit gebied; bezuinigingen en stakingen maar ook vernieuwingen. Met ingang van 2012 moet iedere school een zorgprofiel hebben gekozen. In het kader van mijn afstuderen voor de Masterclass wil ik hier graag met jullie aan werken. Omdat het belangrijk is dat we hier samen stappen in maken is het eerst van belang om te kijken waar we staan als school. Het gaat hierbij niet om passend onderwijs in zijn algemeenheid, maar hoe wij daar als team tegenaan kijken en jouw kijk hierop als teamlid. Ik zou je dan ook willen vragen om onderstaande vragen te beantwoorden, en voor ... de ingevulde lijst in mijn postvak te leggen.

Schrijf hieronder de begrippen op die bij jou opkomen als het gaat over passend onderwijs:

Passend onderwijs...

Hoe zou jij 'passend onderwijs' omschrijven?

.....

.....

.....

.....

Op welke manier vind jij passend onderwijs terug in de dagelijkse praktijk op school?

.....

.....

.....

.....

Welke kansen/ mogelijkheden zie jij voor passend onderwijs op school?

.....

.....

.....

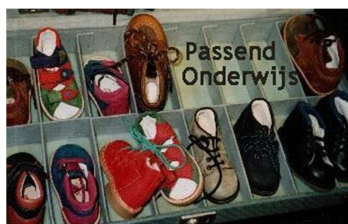
.....

Wat heb jij nodig om goed 'passend' te kunnen onderwijzen?

.....

.....

.....

Bijlage IV

Teamvergadering

(zie Powerpoint-presentatie)

Bijlage V

Antwoorden respondenten vragenlijst

Schrijf hieronder de begrippen op die bij jou opkomen als het gaat over

Passend onderwijs: (wanneer een begrip vaker genoemd is staat het aantal keren tussen haakjes)

Verschillen/ niveaus kinderen:

Grote verschillen tussen kinderen
 Aansluiten bij het niveau van het kind (2)
 Maatwerk (2)
 Kinderen met speciale problemen
 Samen in de klas
 Individuele verschillen zijn duidelijk aanwezig
 Niveau aanpassen
 Niet alleen zwakke leerlingen maar ook sterke (hoogbegaafdheid)
 Verschil
 (on)mogelijkheden
 ZNOleerling
 Kinderen mogen verschillend zijn
 Accepteren van verschillen
 Omgaan met verschillen

Onderwijs:

Per vakgebied; rekenen, begrijpend lezen, spelling, taal, woordenschat
 Methode als leidraad, maar werkend naar kerndoelen
 Wel voldoen aan de kerndoelen, ook voor leerlingen met een lager resultaat (Cito)
 toetsen
 Kleine groepen (2)
 Veel verschillende materialen beschikbaar
 Meer materialen op niveau
 Goede structuur en afspraken
 Zelfstandigheid bevorderen
 Gebruik maken van de kwaliteiten van elkaar
 Aansluiten bij de kwaliteiten van het kind

Differentiëren
 Werken aan zelfvertrouwen
 Welbevinden
 Onderwijs op maat
 Volle klas
 Onderwijs laten 'passen'
 Onderwijs staat 'centraal'
 Het functioneren van een groep bepaalt de mogelijkheden
 Mediërend leren
 Passend leer- werkmateriaal

Zorg:

Allerlei vormen van zorg dienen geboden te worden
 Ondersteuning
 (Meer) zorg (2)
 Zorg op maat

Leerkracht:

Voor leerling en leerkracht?
 Door verplichting meer werkdruk
 Leerkrachten en schoolleiders dienen hun deskundigheid te verbeteren
 Organisatie in de groepen
 Kennis?
 Handelingsgericht werken
 Opbrengstgericht werken
 Lesstof en kerndoelen kennen
 ZNOleerkracht
 Genoeg ondersteuning
 Leerkrachten flexibeler zijn
 Aanpassing voor de leerkracht
 Bijscholing
 Onderwijsassistente in de groep

Samenwerking:

Overleg met externen
 Samenwerkingsverbanden (weer een laag)

Samenwerken

Plannen:

Groepsplannen

Meer administratie

Ontwikkelingsperspectieven (2)

Altijd groepshandelingsplannen, geen individuele plannen meer

Regelingen:

Per 2012 aug. voorbereiding, per 2013 aug. plicht

Scholen zijn verplicht een passende onderwijsplek te vinden voor leerlingen die extra zorg nodig hebben

Rugzak verdwijnt

Bezuinigen

Overig:

Passend (voor alle deelnemers) (bij schoolpopulatie en team!!) (3)

Flexibel

Verzwarend

Pragmatisch

Spannend

Risicant

Uitdagend/ uitdaging (3)

Druk

Aanpassen

Aansluiten

Afstemming (in de breedste zin van het woord)

Niet altijd wenselijk

Verandering

Voor iedereen (3)

Voor elk kind

Het mes moet aan twee kanten snijden (de groep kan er wat van leren, maar het kind moet ook mogelijkheden hebben om zich te ontwikkelen)

Aangepast aan schoolbevolking

Vygotski

Aanpassingen van voorzieningen zoals ingangen, toiletten, trap liften, etc.

Hoe zou jij Passend onderwijs omschrijven?

Antwoorden:

Als een mogelijkheid om iedereen binnen het regulier basisonderwijs zich zo goed mogelijk op zijn/ haar eigen niveau te laten ontwikkelen.

Onderwijs aan kinderen waarbij je aansluit bij het niveau van de kinderen en de behoefte van het kind.

Onderwijs op maat! Met de kennis en kunde van de huidige basisschool leerkrachten.

Passend onderwijs is het binnenhalen van kinderen die in het verleden binnen het speciaal onderwijs een plekje zouden hebben/ krijgen, en nu binnen het regulier basisonderwijs. Deze kinderen hebben extra zorg nodig. Dit kan onderwijskundig, opvoedkundig of lichamelijk of een combinatie hiervan zijn.

De leerling krijgt de onderwijsbehoefte die bij hem past.

Moet voldoen aan de hierboven (*bij vraag 1*) genoemde elementen. Als team hier gedegen afspraken over maken.

Voor elk kind passend onderwijs op de goede plek op zijn/haar niveau rekening houdend met leerlingkenmerken en mogelijkheden, eigenheid stimuleren, sturing gedrag, mogelijkheden onderzoeken, goede interactie.

Onderwijs dat 'passend moet worden' voor alle kinderen. De schifting naar BSO zal veranderen, verminderen. Kinderen met speciale onderwijsbehoeften blijven op de reguliere basisschool. Er wordt meer specifieke kennis verwacht van leerkrachten. Kinderen leren om te gaan met kinderen die 'anders' zijn, van de 'andere' kinderen wordt aanpassingsvermogen verwacht. Veel veranderingen!

Omgaan met verschillen tussen kinderen. Het benoemen en accepteren hiervan en bovenal het bespreekbaar maken. De leerkracht zal moeten anticiperen op de verschillen. Onderwijs (!!) blijft boven alles centraal staan, niet de verschillende stoornissen o.i.d. Kennis van het geven van goed onderwijs is belangrijker dan kennis van verschillende leer- en gedragsproblemen. Hoe functioneert het kind in de groep?

Moet je gezien hebben voor je een HP schrijft. Wat zijn de mogelijkheden en onmogelijkheden in een groep? Een individueel HP heeft geen zin!

Kinderen van verschillend niveau kunnen samenwerken in een klas. De leerkracht probeert aan te sluiten bij het verschillende niveau van de kinderen. De kinderen vinden ook uitdaging bij elkaar. Extra steun en zorg vanuit de zone van de naaste ontwikkeling en het goed inzetten van de cognitieve functies waardoor je deze zo goed mogelijk probeert te ontwikkelen bij de leerlingen.

Het bieden van onderwijs aan leerlingen die extra aandacht nodig hebben, zoals bijvoorbeeld hoogbegaafde leerlingen of lln. met een handicap. Ook zij hebben recht op goed onderwijs.

Kinderen met een handicap of gedragsprobleem een plek geven op een gewone basisschool. Deze kinderen moeten (vragen) om extra begeleiding passend bij het kind.

Je gaat handelingsgericht werken, lkr. kijkt naar wat een leerling nodig heeft om in zijn ontwikkeling verder gaan. Je kijkt naar de toekomst, niet achteraf wat verbeterd of alsnog aangeleerd moet worden.

Samen leren en groeien, maar wel binnen een bepaald kader en zonder elkaar te kort te doen. Het moet een win-win situatie zijn en het moet niet ten kosten van alles gebeuren. Dus steeds een vinger aan de pols en waar nodig ingrijpen en aanpassen.

Aansluiten bij de ontwikkeling en behoeften van ieder kind. Kinderen die niet mee kunnen met de stof in overleg met IB een aangepast programma geven.

Op een dag besluiten de dieren in het bos dat er iets groots ondernomen moet worden om de problemen van de nieuwe tijd het hoofd te bieden. Zij stichten een school, de Bosschool.

Het lesprogramma bestaat uit rennen, klimmen, zwemmen en vliegen. Om de organisatie van de school te vergemakkelijken, moeten alle dieren aan alle onderdelen meedoen.

De eend is een prima zwemmer, beter dan de meesten, maar hij krijgt slechte cijfers voor hardlopen. Omdat het rennen niet vooruit gaat, moet hij om vier uur nablijven. Hij mag ook niet meer zo vaak mee met zwemmen, omdat het hardlopen moet

worden geoefend. Dat gaat zo door tot zijn zwemvliezen pijn doen en hij ook een middelmatige zwemmer is.

De eekhoorn is goed in klimmen, hij heeft echter grote moeilijkheden bij de vlieglessen. Hij kan wel heel snel van de boomtop naar beneden komen. Hij moet echter leren van beneden naar boven te vliegen. Hij krijgt zoveel extra vlieglessen dat hij ook lage cijfers krijgt voor klimmen en rennen.

De arend is een zorgenkind. Het schoolbestuur vindt dat hij hard moet worden aangepakt. Bij de klimles is hij steeds als eerste boven, maar hij blijft vasthouden aan zijn manier om er te komen.

De haas begint als beste bij het hardlopen, maar zijn cijfers gaan achteruit vanwege de vele extra zwemlessen.

Aan het eind van het jaar is het de onopvallende paling die de klassenprijs krijgt. Hij kan aardig zwemmen, een beetje hollen en klimmen en een beetje vliegen. Hij haalt het hoogste gemiddelde cijfer.

(Vrij vertaald naar: Rosenberg, M.G. – 1968) NIET IN DEZE VALKUIL VALLLEN!

Onderwijs dat past bij school, kinderen en leerkrachten. Flexibel genoeg om in te kunnen spelen op behoeftes van (individuele) kinderen en leerkrachten, met voldoende inzetbaar extra materiaal en duidelijke afspraken en doorgaande lijnen.

Ieder kind is in principe welkom maar de voorwaarden moet zijn dat het kind bij ons een mogelijkheid heeft om zich te ontwikkelen. Dit kan zijn op cognitief niveau maar kan ook op sociaal/ emotioneel niveau. Daarnaast moet er voldoende begeleiding zijn om het kind te kunnen helpen zich verder te ontwikkelen of om in het aller eerste begin de klassenregels en gewoonten aan te leren iets wat veel tijd vergt. De leerkrachten moeten ook inzien dat bijscholing erbij hoort en je dus in je eigen tijd wel eens een cursus moet volgen

Je moet regelmatig evalueren of het kind nog op zijn plaats is bij ons op school en dat het nog steeds ontwikkelingsmogelijkheden heeft en dat het voor de groep nog een meerwaarde heeft.

Kernbegrippen uit bovenstaande definities:

- Ieder kind heeft recht op goed onderwijs;
- Ontwikkelen op eigen niveau;
- Aansluiten bij de onderwijsbehoefte van ieder kind;
- Kind in beeld hebben;

- Handelingsgericht werken
- Rekening houdend met leerlingkenmerken en (on)mogelijkheden van ieder kind; (aangepast programma?)
- Mogelijkheden onderzoeken van de kinderen (in de toekomst), voorwaarde zijn leerbaarheid, mogelijkheid tot ontwikkeling (cognitief en/of sociaal/ emotioneel niveau);
- Specifieke kennis van leerkrachten, bijscholing;
- Evaluatie naar ontwikkelingsmogelijkheden en mogelijkheden voor de groep;
- Aanpassingsvermogen kinderen én team;
- Onderwijskundige/ opvoedkundige/ lichamelijke extra begeleiding, steun en zorg;
- Door middel van mediërend leren (zone van de naaste ontwikkeling en cognitieve functies ontwikkelen);
- Passend onderwijs op de juiste plek voor ieder kind: van speciaal onderwijs naar regulier onderwijs, daar waar het kind het best tot zijn/ haar recht komt;
- Passend bij de school, de leerkracht en de kinderen;
- Voldoende inzetbaar materiaal;
- Gedegen afspraken;
- Doorgaande lijnen;
- Eigenheid stimuleren;
- Uitdaging;
- Samenwerking;
- Sturing gedrag;
- Interactie;
- Verandering;
- Samen (leren en groeien);
- Bespreekbaar maken van verschillen tussen kinderen;
- Omgaan met verschillen tussen kinderen (benoemen, accepteren, anticiperen op...);
- Onderwijs staat centraal, niet (kennis van) stoornissen/ leer- en gedragsproblemen;
- Valkuil: alles een beetje ontwikkelen en dus alles een beetje kunnen...

Op welke manier vind jij Passend onderwijs terug in de dagelijkse praktijk op de school?

Antwoorden:

We hebben aandacht voor het individuele kind. In de loop der jaren zijn er al veel meer 'probleemkinderen' in de school gekomen.

'Passend onderwijs' wordt momenteel geboden aan een ll. met het downsyndroom en een ll. met cognitieve problemen. In de dagelijkse praktijk proberen we die kinderen die meer capaciteiten hebben op welk gebied dan ook uitdaging te bieden. Maar ook proberen wij kinderen die op welk gebied dan ook onder het gemiddelde scoren extra hulp te bieden zodat het maximale uit ieder kind gehaald wordt.

We zijn bezig met mediërend leren en proberen in de zone van naaste ontwikkeling te werken met leerlingen. De zorg van de IB en de hulp voor leerkrachten in de klas met zorgleerlingen.

Op dit moment wordt bij de rugzak lln. gewerkt met bakken. Hier ben ik geen fan van. Het kind moet meedoen met de groep!! Per groep wordt er nog te verschillend omgegaan met onderlinge verschillen. De competitie moet eruit! Elk kind zijn eigen meetlat. Mediërend leren heeft veel te bieden voor onze school op het gebied van P.O. Luister naar het verhaal van Emiel.

Weinig specifieke kinderen bij mij bekend (eigenlijk alleen R.S.). Ik zie nog weinig terug van Passend onderwijs.

Oplossingen voor kinderen als G. en R. zoeken bij het vormgeven van de groepsplannen om voor alle kinderen het beste te zoeken. Onderdelen van mediërend leren proberen toe te passen.

Duidelijke instructie aan de groep. Daarna aan het werk. Evt. extra aandacht aan de 'instructietafel' (initiatief van het kind). Ook zelf kinderen (op mijn initiatief) aan de instructietafel uitnodigen. Bijv. voor kinderen als P., maar ook A+ lln.

Er wordt gekeken naar de onderwijsbehoefte per leerling via hp – pva wordt dat in kaart gebracht en uitgevoerd. Met het nieuwe groepsplan worden kinderen individueel gezien maar in groepjes begeleid.

Momenteel wordt er bij kinderen met zorg op onze school met zorgplannen, zoveel mogelijk in de klas, gewerkt.

P.V.A. / H.P. / Kanjertraining / enz.

Op dit moment hebben we al veel verschillende kinderen op school. Verschillende niveaus en behoeften. Bij de kleuters wordt er gewerkt met Kijk en naar aanleiding daarvan sluiten wij het aanbod voor de kinderen specifiek aan op het niveau van de kinderen. Ook d.m.v. groepsplannen proberen we aan te sluiten aan de verschillende behoeften.

Een groep van 28 leerlingen/ individuen draaien! Ieder kind volgen in hun ontwikkeling en in elke zone van de naaste ontwikkeling proberen te werken m.b.v. Kijk – groepsplannen – leerlingbesprekingen – cursus mediërend leren – thema/ lesvoorbereidingen op maat etc.

Eigenlijk nog nergens. Op dit moment geef ik meer verlengde instructie op onderdelen die lln. nog niet beheersen. In groep 5 hebben leerlingen nog geen eigen leerlijn en proberen we de leerlingen zoveel als mogelijk mee te trekken met de rest van de groep. Voor sommige leerlingen ligt het niveau dan erg hoog.

- Preteaching taal
- Verlengde instructie spelling
- Spelling laptop
- Rekenen verlengde instructie
- Begrijpend lezen

Ik heb onder andere een kindje met het Downsyndroom in de klas. Het is een groot avontuur, voor hem en voor ons. Het blijft wikkelen en wegen. Wanneer weegt zijn belang het zwaarst, wanneer staat het belang van een ander kind of van de groep voorop. Hoe zorg ik ervoor dat alles, voor iedereen, in balans is. Gelukkig word ik begeleid en geholpen door zeer bekwame mensen, maar die heb je dan ook zeker nodig, al is het maar om te horen dat je op de goede manier bezig bent, want je wordt wel in het diepe gegooid.

Nog niet echt!

Vooraf bij rekenen en spelling zie je passend onderwijs bij ons op school. Denk aan Kien en Rekentijgers voor de A kinderen en Hoofdwerk en Maatwerk voor de rekenzwakke kinderen.

Bij spelling werken zwakke kinderen op de computer en de bakkaarten van spelling zijn ook op 3 niveaus, de A kinderen kunnen kasteelkaarten maken. We zijn al een paar jaar bezig met *mediërend* leren. Dit krijgt steeds meer vorm in de klas en manier van lesgeven en sluit helemaal aan bij Passend onderwijs.

Ik denk dat het onderwijs op school redelijk goed afgestemd is op de doelgroep.

We zijn niet dogmatisch bezig.

We zijn bezig met mediërend leren.

We hebben een goed functionerende zorgstructuur met groepsplannen en capabele ib-ers.

We zijn (tot op zekere hoogte) al in staat om kk van diverse pluimage op te vangen (bijv. R.).

Op het ogenblik alleen bij de kleuters en in groep ? Maar dat jongetje gaat naar het speciaal onderwijs. Verder zijn er alleen kinderen die je op elke school kan vinden maar die niet bij passend onderwijs horen.

Welke kansen/ mogelijkheden zie jij voor Passend onderwijs op school?

Antwoorden:

Poeh tja

x

Hopelijk worden ... van de financiering direct naar scholen (samenwerkingsverbanden) de groepen kleiner en dat er meer specialisatie kan komen op al die vele vormen van zorg! Dat de leerkracht veel te weten kan komen over alle zorg die kinderen vragen en die toe kunnen passen. Dus persoonlijke ontwikkeling van leerkrachten en schoolleiders.

De kans om mediërend leren nog meer toe te passen en via deze weg een antwoord op de vraag hoe we in de dagelijkse praktijk met extra zorgleerlingen om kunnen/ willen gaan.

Ik denk dat wij Passend onderwijs kunnen geven als er minder genoteerd en geregistreerd hoeft te worden. Maar samen met de kinderen aan het werk kunnen in de klas. We hebben een veilige, rustige leeromgeving met goede leerkrachten.

Bij Passend onderwijs kun je ook beter aandacht besteden aan de onzekere (faalangstige) kinderen; er zijn genoeg momenten om zo'n kind even bij je te roepen.

Goede, gedegen uitwerking van groepsplannen en ook echt werken volgens de plannen.

Ik besef dat ik een heel idealistische kijk heb op onderwijs. Ik ga uit van de mogelijkheden en ik zie hier kansen voor onze school om kinderen meer te bieden. Ik zou het liefst uitgaan van een school voor inclusief onderwijs, onderwijs is voor iedereen en moet voor iedereen mogelijk zijn, ook op mijn school. Ik zou daarvoor willen gaan! Maar daar heb je elkaar bij nodig...

Doorgaan op de ingeslagen weg van mediërend leren; meer handelen vanuit de ontwikkelingspsychologie.

Doorgaan zoals we bezig zijn. Mediërend leren gebruiken hiervoor. Blijven waken voor kinderen die heel veel extra zorg nodig hebben. Per kind kijken wat het beste bij hem/ haar past en daar met ons of ander onderwijs op aansluiten.

Indien de faciliteiten geboden worden (ruimte, financieel) moeten we ernaar streven aan 'de vraag' te voldoen.

We hebben een professionele werkplek. Maar denk zeker niet voldoende kennis van zaken om specifieke problemen op te vangen. Dus bijscholing is noodzakelijk. Als de groepen kleiner worden (max. 22 lln.) en een onderwijsassistent aangesteld wordt zie ik het als een uitdaging.

Veel kans, als er maar een duidelijke lijn van groep 1 t/m 8 wordt doorgetrokken van bijv. school en klassenregels/vingers wel of niet opsteken/ omgaan uitgestelde aandacht etc.

Je onderwijs aanpassen.

Kijken vanuit de mogelijkheden van een kind en niet de onmogelijkheden van een kind.

Er zijn zeker mogelijkheden, maar dat staat of valt met de vakbekwaamheid van de leerkracht, de begeleiding van de leerkracht en de ouders, de inzet van de ouders, de daadwerkelijke betrokkenheid van de directie d.w.z. weten waar wij mee bezig zijn en ook echte interesse tonen en blijvend ondersteunen en motiveren. Steeds blijven evalueren of de balans tussen de verschillende belangen nog voldoende is.

Mits in de voorwaardensfeer en ondersteuning oog is voor behoeften van leerling en leerkracht, zie ik zeker mogelijkheden.

Wel is het dan nodig om goed te signaleren, te monitoren en haalbare doelen te stellen. En deze ook goed naar leerlingen en ouders communiceren. Zo voorkom je faalangst bv. Ook tolerantie naar verschillen en vooral de voordelen eerst zien en dan benoemen is belangrijk. En realistisch blijven.

Kijken naar wat een kind nodig heeft.

Indien nodig externe expertise naar school laten komen.

Een centrale rol van IB.

Als passend onderwijs niet betekent dat wij alle kinderen met welke beperking dan ook kunnen en willen opvangen, dan zie ik zeer goede mogelijkheden.

Die kansen zijn er maar we moeten langzaam groeien en als het kan van onder uit, dus van uit de kleutergroepen.

De randvoorwaarden moeten aanwezig zijn zodat je het kind zo optimaal kan begeleiden, dus ambulante begeleiding en genoeg begeleiding in de groep en daar zie ik de grootste problemen gezien de huidige bezuinigingen. Je moet ook kijken of de groep het aankan dat daar een kind bij komt dat passend onderwijs moet krijgen. Let wel ik zeg de groep en niet de leerkracht, want als we passend onderwijs op school hebben is dat voor alle leerkrachten.

Wat heb jij nodig om goed 'passend' te onderwijzen?

Antwoorden:

Kennis van zaken (opleiding)
 Goede ondersteuning van: logopedie, fysiotherapeut, psycholoog, etc.
 Onderwijsassistent in de groep
 Passend onderwijsmateriaal, leerhulpmiddelen
 Goede aanpassingen voor praktisch gebruik bijv. rolstoel
 Zal zeker veel meer bij komen kijken maar kan er nu niet even opkomen.

Extra mankracht, materialen en evt. extra ruimte.

Als ik een PDD-nos-ser krijg bijvoorbeeld; moet ik me wel in gaan lezen naar zijn/haar mogelijkheden (niet beperkingen).

Kleinere groepen
 Eventuele externe begeleiding
 Onderwijs assistente (extra paar handen in de klas)

Kleinere groepen, max. 20 (– 25) kinderen
 Ondersteuning door onderwijsassistent
 Scholing, assistentie vanuit speciaal onderwijs
 Tijd!
 Goede materialen
 Passend onderwijs ↔ mediërend leren!
 Laten we (het team) op 1 lijn zitten en beslissingen nemen!

Vind ik moeilijk om antwoord op te geven. Het ligt aan de problematiek van de kinderen die we binnen krijgen.

De ruimte en tijd om het kind zich te laten ontwikkelen
 Niet bij elke observatie een actie
 Kinderen kunnen van elkaar leren maar dat heeft tijd nodig
 Ondersteuning met betrekking tot NT2 – gedrags- en leerproblemen – medische problemen
 Kleinere groepen

Één visie! Schoolbreed. Wat dragen we uit naar elkaar, naar de kinderen, naar de ouders?

Voor de groep blijven gaan!! Niet voor alle individuen apart. Doen we dat wel dan gaat ons werk onmogelijk worden.

Spelmateriaal waarbij je verschillende cognitieve functies kunt oefenen.

Overleg met collega's

Meer implementatie van zelfstandige werkzaamheid en materialen en methodes daarvoor

Heel veel tijd

Dat ik duidelijk mijn eigen inbreng kwijt kan. En nogmaals duidelijke teamafspraken maken: belangrijk voor een doorgaande leerlijn.

Kennis (over bijv. autisme – adhd – pdd-nos – etc.).

Leermiddelen naast de methode voor verdieping en remediering.

Eventueel onderwijsassistent(e)/ stagiair(e) → ligt eraan hoeveel leerlingen je in de klas hebt met speciale onderwijsbehoeften.

Lesstof en kerndoelen kennen.

Je klassenmanagement moet aangepast worden (uitdaging, een zeer strakke planning).

Je groep indelen in 2 tot 3 niveaugroepen.

Duidelijke regels voor zelfst. werken etc.

LIn. die goed om kunnen gaan met uitgestelde aandacht.

Verlengde instructie.

Ik heb op het moment een fijn team om me heen, dit is, op het moment, behoorlijk ideaal. Ik ben alleen bang dat het door de bezuinigingen, binnenkort, niet meer zo geregeld kan worden en dan wordt het een heel ander verhaal.

Een digitale leeromgeving waarbij je de mogelijkheid hebt om leerlingen op hun niveau te laten werken. Instructie binnen de groep en voor de speciale leerlingen naar boven of beneden voldoende mogelijkheden om op eigen niveau te presteren.

Oefening baart kunst. Ook geloof ik in leren van en met elkaar, maar dan moet bovenstaande goed ingevuld zijn. De leerkrachten moeten dan voldoende gestructureerde uitdagende mogelijkheden hebben om leerlingen gemotiveerd te houden.

Goede samenwerking met collega's en ouders.

Ouders moeten wel op de hoogte gesteld worden wat 'passend onderwijs' bij ons op school in de praktijk betekent.

Voldoende computers in de klas en materialen waar kinderen zelfstandig mee kunnen werken.

Wat elke andere lkr. ook nodig heeft: een bezielende leiding, capabele en aanspreekbare collega's, kwalitatief en kwantitatief goede ondersteuning vanuit de ib, voldoende goed materiaal om waar nodig in te kunnen zetten, minimaal één dagdeel per week administratieve ondersteuning, scholing indien gewenst, en alles wat ik eerder hierboven al genoemd heb.

Niet te grote groepen, dus geen 30 kinderen

Ambulante begeleiding.

Genoeg begeleiding in de groep

Mogelijkheid tot bijscholing ook als dat toevallig onder schooltijd valt en dat je dat dan niet hoeft te compenseren.

Voldoende evaluatie, zodat alles goed in de gaten gehouden wordt en dat er zo op tijd aan de bel getrokken kan worden als de groep het niet meer aan kan of dat het kind geen ontwikkelingsmogelijkheden heeft.

Als het kind niet meer op school kan blijven, zie bovenstaande criteria, dan moet er een mogelijkheid zijn dat het in het speciaal onderwijs kan instromen, dus van tevoren al opgeven bij het speciaal onderwijs als dat kan.

I.B die verstand heeft van de problemen van de kinderen met passend onderwijs.